

Nóvé Béla

Amerikai magyar múzeumi gyűjtemények*

Alább fél tucat amerikai magyar múzeum múltjáról, jelenéről és gyűjteményeiről kínálok elemző áttekintést. Valamennyi Észak-Amerikában, az Egyesült Államokban található, és többségük az 1970-es évek végén, az 1980-as években jött létre a helyi magyar közösség lelkes önkénteseinek kezdeményezésére. Spontán vagy célzott emléanyag-gyűjtés a magyar emigráns családoknál és szervezetekben – egyházak, iskolák, könyvtárak, klubok, cserkészcsapatok – ekkor már csaknem száz éve, három-négy nemzedék óta folyt, ám önálló intézményalapítására, állandó gyűjtő- és kiállítóhely létrehozására jórészt csak ez idő tájt került sor, néhány kedvező feltétel szerencsés együttállásaként. Hasonló muzeális gyűjtemények korábban másutt is voltak majd mindenütt¹ a magyar diaszpóra nagyobb központjaiban: Nyugat-Európában, Kanadában, Argentínában, Braziliában és Ausztráliában, ám ezek a rendszerváltás után rendre megszűntek, beolvadtak, szétszóródtak vagy itthoni gyűjteményekbe kerültek – így a Torontói Magyar Ház teljes kollekciója a Magyar Nemzeti Levéltárba, a São Paolói-i Kölcsonkönyvtár gyűjteménye a Petőfi Irodalmi Múzeumba, a Burg Kastl-i Magyar Gimnázium tárgyi emlékegyüttese pedig a Lakiteleki Emigráns Gyűjteménybe. Újabb magyar múzeumok alapítása a nyugati diaszpórában a jövőben sincs kizárva – mint arra biztató példa az alig két éve egy családi otthon és műtárgy-gyűjtemény impozáns bázisán Kaliforniában az Orly Magyar Múzeum debütálása. Mindenesetre e hat Egyesült Államok-beli közösségi fenntartású múzeumi gyűjtemény már most is érdemes az önálló bemutatásra:

Amerikai Magyar Alapítvány, New Brunswick, New Jersey;
Magyar Ház, New York;
Magyar Múzeum, Cleveland, Ohio;
Amerikai Magyar Múzeum, Passaic, Ohio (gyűjteménye jelenleg raktáron);
„Árpádhon” Magyar Településtörténeti Múzeum, Albany, Louisiana;
Orly Magyar Kultúrtörténeti Múzeum, Berkeley, Kalifornia.

Mint történetükből és részletes gyűjteményleírásukból látható lesz, egyedi különbözőségük ellenére is jóval több, ami összeköti, mint ami elválasztja e közösségi gyűjtő- és emlékhelyeket olykor a sok száz, sőt több ezer mérföld távolság ellenére is – New York, New Jersey, Ohio, Kalifornia és Louisiana állam távoli pontjain.

Kultúrtörténeti, szociológiai háttér

Mindenekelőtt szembetűnő, hogy önálló múzeumalapításra eddig ott került csak sor, ahol már legalább 100-120 éves, nagy múltú, népes magyar diaszpóra-központok léteztek több nemzedéken át a nemzeti és helytörténeti emlékközlés és emlékhagyás erős mintáival és közösségi igényével. Mindez nyilván szorosan összefügg a tengerentúli magyarság önazonosságának és küldetésstudatának koronként változó értékhangsúlyjaival. Eszerint az „igazi magyar tradíciót”, kulturális és politikai

*Szemelvény a szerző Magyar emigráció történeti kézikönyv címmel az Országos Széchényi Könyvtár kiadványaként 2021 őszén megjelenő kötetéből.

értelemben, a mindenkori nyugati magyar diaszpóra hivatott képviselni: a függetlenségi hagyományt a Kossuth-kultusszal, a Trianon elleni jogvédő demonstrációkat akár New Yorkban, Washingtonban is, a magyar népi és polgári kultúra fenyegetett értékeinek átmentését, '56 szellemét, hőseinek és áldozatainak méltó emlékét évtizedeken át.

A tengerentúli magyar emlékezet-kultúra sajátos ethosza tehát a múzeumalapításokkor, mondhatni, eleve adva volt. Azzal az erős elhivatottsággal, hogy a magyar emigrációnak az összmagyarság javát szolgálva mindig is volt és lesz kiért és miért kiállnia, s ezt kellő nyomatékkal csakis úgy teheti, ha új hazájában saját teljesítménye jogán is megbecsülést sikerül kivívnia.

Annak, hogy miért éppen a múlt század '70-es, '80-as éveiben nyíltak meg sorra vagy támadtak új életre „csipkerózsika-álmukból” a magyar múzeumok, nyilván több nyomós oka is volt. Egyrészt az amerikai magyar diaszpóra szervezeti hálója ekkor még kellően aktív és életerős volt ahhoz, hogy sokféle helyi kezdeményezést készséggel felkaroljon, s azokat mind a '45 és az '56 utáni emigránsnemzedék ekkor már „beérkezett”, erős magyar identitású képviselői is szívesen támogatták személyes szerepvállalásukkal és/vagy adományaikkal is. Másrészt, bár az utódnemzedékek sorában mindinkább felerősödött az anyanyelv-vesztés, ezt némiképp lassító, ellensúlyozó trendek is voltak még, hiszen Nyugaton, főként Észak-Amerikában még javában virágzott az etnikai reneszánsz és vele a folklórkutatás, a nagyvárosi egyetemek és önkormányzatok egy sor új programmal támogatták a helyi diaszpórák hagyományőrzését és nyelvtanfolyamait, és a magyar nyelvhasználat ekkoriban még az emigráns cserkészmozgalomban is komoly elvárás volt. Harmadrészt a magyar családoknál ekkorra szaporodtak fel a kihalt „öreg-amerikások” hagyatéki emlékanyagai, melyekkel a magyarul nem vagy alig értő utódok már nemigen tudtak mit kezdeni, a meglévő emigráns szervezetek: egyházak, iskolák, egyesületek pedig még vagy már maguk sem fogadhatták be azokat tartós tárolásra. Jellemzően ekkortól kezdtek megsokasodni a Magyarországra „hazaküldött” donációk és emigráns hagyatékok is, mint jó példa erre a különleges forrásértékű szegedi Vasváry-gyűjtemény – melyet alig egy évtized múlva a Külföldi Magyar Cserkészszövetség 140 nagy doboznyi központi irattára is követett Bodnár Gábor garfieldi otthonából a Dóm téri Csongrád Megyei Levéltárba. Az értékmentő szándék, annak felismerése, hogy e gazdátlan régi nyomtatványok, néprajzi, műtárgy-, fénykép- és kézirat-kollekciók egybegyűjtése és méltó bemutatása leginkább a helyi magyar diaszpóra lelkiismereti ügye és feladata, ilyenformán nagy súllyal esett latba mind a New Brunswick-i, mind a clevelandi és passaici múzeum alapításakor, mint azt nyilatkozataikban maguk az alapítók: Molnár Ágoston és Friedrich Ottó, Magyar Kálmán és Kerkayné Maczky Emese is kiemelik.

A közösségi múzeumalapítás és fenntartás dilemmái

„Alapítsunk múzeumot!” – támad az igény és a szándék valamely tengerentúli magyar közösségben, nem ritkán egy másik etnikai csoport vagy egy nem túl távoli magyarok lakta település hasonló kezdeményezésén felbuzdulva. Alapítsunk, persze – de vajon hol, miből, kikkel és kiknek? Ki vállal benne fizetség nélkül tartós részvételt akár évtizedeken át – kurátorként, kiállításrendezőként, restaurátorként, grafikusként, szállítóként, teremőrként, takarítóként vagy éppen jogi és pénzügyi tanácsadóként? Ki fogja megszervezni az adománygyűjtő banketteket s a jótékonysági árveréseket, a vernisszázsokat és finisszázsokat, a helyi sajtó és közönség naprakész tájékoztatását? Megannyi praktikus dilemma, melyekre korántsem csak az induláskor, de folyamatosan kell életképes és kellően rugalmas megoldást találni.

Az első, máris sok mindent eldöntő lépés: a helyválasztás. A legkézenfekvőbb nyilván valamely régebb óta működő vagy frissen felújított magyar kulturális központ múzeumi gyűjteménnyel és kiállítóhellyel bővítése – amint az az Amerikai Magyar Alapítvány New Brunswick-i székházában történt –, ám ez kivételesen ritka, aránylag

költségtakarékos megoldás, amely a többi már bejáratott programmal s a régebb óta működő könyvtárral, levéltárral eleve megkönnyíti a közönségtoborzást. Ám ahol ilyen esély nincs, ott „szükségből erényt” alapon kellő elszánással és leleménnyel és kell alkalmas helyet találni. Legyen az egy százéves, használaton kívüli magyar templom, majd egymást váltva három belvárosi pláza (Cleveland), egy használaton kívüli magyar apácázárda, majd egy muzeális városi könyvtárépület (Passaic), netán a hajdani eperültetvényes „Árpádhon” nem kevés munkával felújított százéves iskolája (Albany). Ha pedig a múzeumalapító maga ajánlja fel e célra impozáns családi villáját és délszaki növényekkel pompázó, tágas díszkertjét (Berkeley), az már valóban az álmok és vágyak netovábbja.

Újabb s a kezdeti helyválasztásnál nem kisebb gond lehet, ha évtizedek múltán a környezet változik meg drámai módon, s az egykor népes és eleven magyar negyedekből épp csak a célközönség: a helyi magyarság tűnik el, az elővárosokba vagy még messzebb költözve. Ez, mint közismert, többé-kevésbé minden régebbi alapítású közösségi bázishelyet: templomot, iskolát, klubot, egyesületet egyformán súlyosan érint a nyugati diaszpórában –, és korántsem csak a magyar múzeumok fenntarthatóságát veszélyezteti.

Az érdemi munka csak ezután kezdődhet: az állandó kiállítások berendezése, az időszakosak rendszeres rotációja, s közben a múzeumi infrastruktúra kialakítása, melybe éppúgy beletartozik a múzeumi kávézó és az elmaradhatatlan „gift-shop” kialakítása, mint a bankettek, díszvacsorák és jubileumi ünnepek megrendezésének zárt vagy szabadtéri helyszínei. A tengerentúli magyar múzeumok anyaga erősen vegyes – akárcsak maga a diaszpóra! –, abban kézműves és néprajzi kollektívák éppúgy találhatóak, mint magyar történelmi és ország-reprezentációs installációk, archív fényképek, helytörténeti tablók, festmények, grafikák, szobrok vagy éppen 1956-os ereklyék, röplapok, emléktárgyak. Nem csoda, hisz jobbára adományokból, „hozott anyagból dolgoznak”, s az értékmentés szándékával mindent meg akarnak mutatni, amire csak magyarként, hitük szerint, bárki büszke lehet. Ez az igyekezet leginkább zsúfolt és elegyes állandó kiállításaikon hagy erősen nyomot, melyek olykor szembetűnően merev, óvilági ízlésről tanúskodnak üvegezett tárlóikkal, népviseletbe, díszmagyarba bújtatott kirakati babáikkal és magyaros „életképekkel”. A magyarországi látogatók számára a nemzeti múlt általuk kínált historizáló tablói és hősi panteonjai inkább csak „déja vu” élményként hatnak – noha nyilván nem is elsősorban nekik készültek, hanem markáns önreprezentációs céllal a saját diaszpóra-közönség tagjainak és a nem-magyar látogatóknak. Amiben sajátosan egyediek és autentikusak mégis, azt többnyire időszakos helytörténeti kiállításaik kínálják egy-egy évforduló kapcsán (a kiállítások részletes listáit közölve ezekről próbáltam minél teljesebb összképet adni), vagy épp a kortárs amerikai magyar művészek munkáinak aránylag rendszeres mustrái.

Az önmuzealizáció mintái és fokozatai

Röviden itt érdemes kitérni a fentiek történeti előzményére. Mindenekelőtt tisztes hommage-ként azt kell elismerni, hogy a közel kétszáz éves tengerentúli magyar diaszpórának nagyon is van oka arra, hogy büszke legyen a múltjára. Hisz nemzedékek küzdelme és emberpróbáló kemény munkája árán otthonok, iskolák, templomok sokasága épült, virágzó farmok és magyar negyedek egész sora alakult szerte Észak-Amerikában. Magyar betegsegélyző egyletek, árvaházak, idősotthonok, klubok, társaságok, kölcsönkönyvtárak, olvasóköri és munkásdalárdák alakultak sorra, közadakozásból szobrot emeltek, emléktáblákat avattak, s mindezt a magyar újságok, évkönyvek már a nagy transzatlanti kivándorlás kezdeteitől lelkesen dokumentálták, az Újvilág jelentős magyar „hozzáadott értékeként”.

Hasonlóan az emlékhagyás modern közösségi formái is már az „amerikai magyar alapító atyák” hőskorában markánsan megjelentek, mint azt a legkorábbi magyar temetők sírfeliratai, a népes tablóképek vagy az évfordulós ünnepek fennmaradt tudósításai máig is tanúsítják. Mindezekért, úgy vélem, elhibázott és hiábavaló azt firtatni, hogy vajon *amerikai magyar* vagy *magyar amerikai* emlékezetkultuszok ezek, melyek a tengerentúli magyar múzeumok gyűjteményeiben s azok prezentációjában máig szembetűnőek. Sem ez, sem az nem igaz – valójában épp annyira magyar, mint amerikai mintái ezek egy sajátos önmuzealizációnak. Hisz az önkéntesség, az amerikai adománykultúra s a demokratikus szervezeti tradíciók híján mindezen értékek, tartalmak szervezett formában, önálló közösségi intézményként meg sem jelenhettek, s mindenestül artikulálatlanok maradtak volna – ahogy végül is a nemzeti múlt s a saját diaszpóra-közösség ad értelmet, tartalmat mindezen újvilági elvnek, követendő mintának és keretszabálynak. Az önmuzealizációnak azonban megvannak a maga sajátos formái és fokozatai, s ennek legfelső foka paradox módon azzal valósul meg, ha egy jubiláló múzeum önálló albumot jelentet meg, vagy videódokumentációt készít saját múltjáról (lásd: Cleveland 35.) eredményei aprólékos számbavételével, s azokat saját honlapjára menti. (Örökkévalóságát ugyan még ez sem szavatolja – hiszen a már hét éve raktárlétre kényszerült Passaici Magyar Múzeum honlapját, Kerkayné Maczky Emese kurátor közlése szerint, hackerek már három ízben is feltörték, minden képes dokumentációját leürítve róla.)

Más kérdés, és talán ezen is érdemes eltűnődni, hogy a három hagyományos, egymást kiegészítő s egymás gyűjtőkörét nem egyszer átfedő intézményforma: a könyvtár, a levéltár és a múzeum múltörző triásza közül miért épp a legutóbbi lett a nyugati diaszpóra mára legkedveltebb, és némi túlzással lassan egyetlen „túlélő” instanciája. Gyanítom, ennek éppannyi köze lehet a felgyorsult nyelvi asszimilációhoz (*nota bene* a Clevelandi Magyar Múzeum honlapján magyarul már csak a címsor olvasható, holott alapító okmánya szerint az intézmény hivatalosan kétnyelvű volna!), mint a képkorszak és az élményközpontú információszerzés minden mást elsöprő világméretű trendjéhez. Ámbár a kényszerű karanténos kultúrafogyasztás és a világitvány mai próbatételei között éppen fájó hiányuk mutatja meg, hogy a személyes találkozások és társas események mennyire fontosak – kiváltképp egy-egy diaszpóra-közösség életében.

Az Amerikai Magyar Alapítvány (AHF) Múzeuma, New Brunswick, New Jersey

Kontakt személyek: Prof. Molnár Ágoston, az AHF néhai alapító elnöke, Melissa Katko Pepin ügyvezető igazgató, Kovács Ilona könyvtáros, emigrációkutató, OSZK

A tengerentúli magyar múzeumok sorában elsőként a New Brunswick-i American Hungarian Foundation (AHF) muzeális gyűjteménye kíván említést, amely mind közül a legrégebbi és leggazdagabb újvilági magyar kollekciónak, s amely az Alapítvány könyvtárával, levéltárával 1989 óta Hungarian Heritage Center (HHC) néven közös irányítás alá tartozva szorosán együttműködik. Maga az Alapítvány még 1955-ben az Illinois állambeli Elmhurst College-ban alakult, ahol magyar származású egyetemi tanárok és egyesületi vezetők azzal a céllal hozták létre, hogy ápolja és népszerűsítse a magyar kulturális hagyományokat az Egyesült Államokban. 1959-ben az AHF átköltözött New Brunswickbe, ahol támogatásával New Jersey Állam Egyetemén, a Rutgersen megalakult a Magyar Tanszék. 1989 májusára egy, a várostól adományozott leromlott ipari épületet közadakozásból felújítva és kibővítve az AHF új székházat kapott, amely Magyar Örökség Központ (Hungarian Heritage Center) néven immár méltó otthont adott mindhárom nagy hungarika-gyűjteményének: könyvtárának,

levéltárának és múzeumának. Ezzel a nyugati magyar diaszpóra máig legnagyobb önálló intézménye, kutató- és emlékhelye jött létre.

A múzeumi kollekcio fenntartásának és gyarapításának mikéntjéről, időszakai és állandó bemutatóiról, továbbá a tengerentúli és itthoni partnerszervezeteivel közösen indított programokról az Alapítvány igazgatótanácsa és – 2016 óta, Molnár Ágoston alapító elnök elhunytával – az ügyvivő igazgató, korábban Hajdú-Németh Gergely, jelenleg Melissa Katko Pepin dönt. A múzeumi részlegnek önálló kurátora, állandó munkatársa nincs, korábban fizetség nélkül sok éven át Fazekas Patrícia vállalta e feladatot. Tételes műtárgyjegyzék vagy műtárgyismertető tudtommal nem készült. Szabó Lilla magyarországi művészettörténész közlése szerint 2012-ben ő maga kutatta, rendezte és részben jegyzékelt a Múzeum műtárgyraktárának képzőművészeti anyagát, de munkája eredményét eddig nem publikálta még. Krizsán Árpád közlése szerint nemrég ugyanide került az Amerikai Magyar Könyvtártól és Történeti Társulattól a Feleky-gyűjtemény, továbbá az 1939-es New York-i Világkiállítás sok viszontagságot megért magyar műtárgyainak egy része is – így egy egyedülálló Zsolnay-kollekcio –, amit korábban évtizedekig a New York-i Magyar Házban tároltak.

A Múzeum földszinti állandó kiállításának anyagát (archív fotók, festmények, műtárgyak, magyar történeti emlékek, népviseletek, helytörténeti emlékhely) zsúfolásig megtöltött emeleti műtárgyraktárának kincsei egészítik ki: értékes 19–20. századi festmények, grafikák, szobrok, népi kerámiák, bútorok, szöttek, hímzések, magyar bélyeg- és éremgyűjtemények, amerikai magyar fotográfusok egyedülálló kollekcioi. A Múzeum eddig több mint száz időszakai kiállításáról a legtöbb adat és illusztráció az Alapítvány fennállásának 50. évfordulójára megjelent angol nyelvű kiadványban található.² Alább ennek fél évszázados kiállítás-ismertetőit közlöm 1956-tól 2005-ig magyar fordításban. A további másfél évtized kiállításairól hasonló összegző lista sajnos nem készült, így ennek hiányzó adatait főként a Bika Julianna szerkesztette „Nyugati hírlevél” online archívumából igyekeztem pótolni.³

Az AHF kezdetben szerény, kisebb vendégtárlatokat kínált külső helyszíneken, így a Rutgers Egyetem Könyvtárában, az ugyancsak helybéli Robert Wood Johnson Klinika aulájában vagy a New York-i Plaza Hotelban. Hasonlóan a Lincoln Center New York-i Könyvtára fogadta be a világhírű magyar hegedűművész, Szigeti József emlékének szentelt tablókat is. Pár évvel később az Alapítvány korai központjában (New Brunswick, 177 Sommerset Street), nem túl nagy, ám végre saját kiállító térhez is

jutott, ahol már rendszeresen közzé tehetette tárlatait. E jellemzően egynapos korai bemutatók többnyire egybeestek a város hagyományosan június elején rendezett Magyar Fesztiváljával, melynek fő szervezője és programjainak helyszíne szintén az AHF volt.

Az Alapítvány időről időre szívesen mutatta be értékes új szerzeményeit: így az adományként hozzá került régi magyar éremgyűjteményeket vagy Charleston legendás hőse: Kováts Mihály huszárezredes (1724–1779) emlékérméit a Rutgers Egyetem Zimmerli Művészeti Múzeumában. Készséggel járult hozzá New Jersey Állam trentoni Múzeumában a helyi bevándorló közösségek kulturális örökségét bemutató sorozat magyar mustrájához is. Az etnokulturális intézmény távlati célja azonban egy kellően tágas önálló kiállítótér volt, ahol saját gyűjteménye legjavát egy reprezentatív állandó tárlattal tudja bemutatni, és emellett változatos témájú, műfajú időszakos kiállításokat is kínálhat közönségének.

Ennek jött el az ideje, amikor 1989 májusában végre birtokba vehette új székházát, a Sommerset Street 300 alatti modern saroképületet. Az eredetileg tűgyártó üzemnek épült kétszintes házat Papp László connecticuti magyar építész tervei alapján 3 millió dolláros adománygyűjtésből teljesen átépítették, s abban mindhárom nagy gyűjtemény – a könyvtár, a levéltár és a múzeum – a méltó helyére kerülhetett végre. Az AHF 1989 tavaszán ünnepélyesen átadott székhelyével Magyar Örökség Központként egyben új nevet kapott, ezzel is hangsúlyozva abbéli szándékát, hogy éppúgy kíván az összmagyar múlt szellemi őrhelye és tárgyi kultúrájának gyarapítója lenni, mint az amerikai magyarság ezzel egy töről fakadó, ám sokban markánsan eltérő hagyományainak továbbélője. A székházépítést támogató több száz adakozó neve az előtérben egy hálatáblán ma is olvasható.

Új, impozáns helyén az alapítványi gyűjtemények látogatottsága megnőtt, s a sok műtárgyfelajánlásból a múzeumi kollekció is szépen gyarapodott. Ez utóbbiból az állandó kiállítás feljavításán és az új szerzemények alkalmi bemutatóin kívül az épület irodáiba, folyosójára és közösségi tereibe is bőséggel jutott. Ezzel együtt az elmúlt három évtizedben a Magyar Örökség Központ időszakos kiállításait jellemzően inkább vendégtárlatként, magángyűjtők, művészek vagy más partnergyűjtemények kölcsönzött anyagaiból rendezte. 1990 után mind jobban támaszkodott az anyaországi múzeumok gyűjteményeire is: így a debreceni Déri Múzeum, a kecskeméti Naiv Művészeti Múzeum, a budapesti Bélyegmúzeum vagy a mezőkövesdi Matyó Múzeum kollekcióira. Az ó- és újhazai néprajzi bemutatókat az amerikai magyar közönség mindig is hálásan fogadta, miként a Múzeum a magyar kemenceépítés hagyományát bemutató saját rendezésű tárlata is szép sikert aratott nemcsak New Brunswickban, de tucatnyi más amerikai kiállítóhelyen is. Nem voltak kevésbé népszerűek a szöttesek, hímzések és fazekas munkák mustrái vagy az őrségi népi bútorok vendéghiállításának tárgyai sem.

Egyidejűleg a Múzeum szívesen kölcsönzött egyedi darabokat vagy akár komplett kiállításokat a már-már áttekinthetetlenül szerteágazó amerikai múzeumi hálózatból is. (Jellemző példa erre a Georgia Museum of Art reprezentatív Karasz Ilonka életmű-tárlata 2004-2005.) Kiváltképp sokat köszönhet a New Brunswick-i Múzeum a néhai Nicolas Salgó volt budapesti amerikai nagykövet önzetlen pártfogásának, aki vagy fél tucat reprezentatív tárlat teljes anyagát adta kölcsön egyedülállóan gazdag (mintegy 350 darabos!) 19–20. századi magyar festménygyűjteményéből, mi több, Dr. Botár Olivér művészettörténész személyében egy elsőrendű kurátort is felkért a válogatáshoz. („Két évszázad magyar festészete” + két nagy Munkácsy-kiállítás + Mednyánszky László, Szőnyi István és kortársai stb.) A New Brunswick-i gyűjtemény igen gazdagon reprezentálja a Magyarországról indult, ám sikeres művészpályáját már Amerikában befutott alkotók: képző- és iparművészek, fotográfusok életművét, melyekből az elmúlt évtizedekben számos egyéni bemutatót és csoportos kiállítást rendeztek.

A történelmi témák, események és évfordulók újabb elmaradhatatlan kiállítás csoportot alkotnak. Kossuth amerikai fogadtatásának két nagy tematikus tárlatot is szentelt a Múzeum, melyek egyszerre reprezentálták mind az óhazai, mind az újvilági függetlenségi hagyományt. A Honfoglalásra, a Millenniumra és a Millecentenáriumra a „Magyarország 1100 éve” című kiállítás reflektált. A múlt századelő Budapestjének képei a „boldog békeidők” és a magyar impérium nosztalgikus ábrándjait idézték fel (*nota bene* épp a transzatlanti magyar kivándorlás tömegessé válásának éveiből!). Trianon 100. évfordulójának furcsamód nincs nyoma a tárlatai repertoárjában – v.ö. Passaic vagy Cleveland magyar múzeumainak hangsúlyos mementóival! –, talán a világitörvény kitörése söpörte el a 100 évfordulós megemlékezést. A magyar Holocaustot viszont – közelről, távolról – egy Bartók és egy Wallenberg életrajzi tárlat is felidézte, továbbá a svájci alkonzul, Carl Lutz bátor embermentő missziójának fotókiállítása, Randolph Braham megnyitó szavaival a vernisszázson. New Brunswicknak 1956-ról is akadt eredeti saját mondandója: Camp Kilmer, a szomszédban felállított jó harmincezres Amerikai magyar menekülttábor, amelynek kartonjai és dokumentumai máig az emeleti Archívumban sorakoznak.

Végül egy markáns műfaji csoport kíván említést: az amerikai magyar fotográfusok tárlataié. Ezekben, nem egyszer önellátóan, saját gyűjteményéből állíthatta össze a Múzeum egy-egy csoportos vagy egyéni tárlata anyagát, megannyi elsőrendű „fényrajzolótól”: a kemény dokumentaristák, a szociofotósok, a portrékészítés mesterei vagy éppen a lírai realisták köréből. A színvonalat a névsor is jól jelzi: a Capa fivérek: Robert és Cornell, André Kertész, John Albók, Suzanne Szász, Muki Munkácsi és társaik munkái rendszerint többször is, mind láthatók voltak az AHF-székház falain kiállítva.

Az AHF időszeri kiállításai, 1956–2020

1956

Nicholaus Hornyansky

A neves kanadai magyar grafikus, Hornyánszky Miklós tárlata a Chicagói Városi Könyvtárban – az ekkor még Elmhurstben működő AHF szervezésében, annak New Brunswickba költözése előtt – Chicago, 1956 (hónap, nap nélkül).

1960

Kossuth és Amerika

Történelmi kiállítás az Alapítvány és a Rutgers Egyetem közös rendezésében, ez utóbbi Könyvtárában – New Brunswick, NJ 1960. április–május;

Domján József olajfestményeinek és színezett fametszeteinek kiállítása a „Magyar Hét” rendezvénysorozatának részeként a Rutgers Egyetemen – New Brunswick, NJ, 1960. november 11–21.

1970

Magyar mesterek munkái (XI–XX. század)

Alkalmi egynapos művészeti mustra a George Washington-díj átadásán és az American Hungarian Studies Foundation díszvacsoráján – Plaza Hotel, New York City, 1970. április 15.

1979

Magyar pénzérme-bemutató (XI–XVI. század) és Kováts Mihály huszárezredes (1724–1779), az amerikai függetlenségi háború hőséne emlékkiállítása, hősi halála 200. évfordulóján – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1979. június 9.

1981

Bartók Béla 100.

Tisztelgő emlékkiállítás az Amerikában elhunyt zeneszerző születése 100. évfordulóján – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1981.

1983

Joseph Csatári

festőművész és illusztrátor tárlata – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1983. június 4.

Magyar grafikusművészek csoportos tárlata

Vendégkiállítás a New Orleans-i International House gyűjteményéből – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1983. június 2.;

1984

„Mi, a nép...”

Függetlenség-napi ünnepi kiállítás – East Jersey Old Towne, Hungarian Festive Room, Piscataway, NJ, 1984. július;

New Jersey állam nemzetiségei – A magyarok bemutatkozása

Vendégkiállítás az AHF Múzeum anyagából – New Jersey Állam Múzeuma, Trenton, 1984.

1985

A szőlészet, borászat magyar hagyománya – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1985. június 1.

1986

Magyar paraszti bútorok – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1986. június 7.

1987

Magyar emlékek

Az Alapítvány vendégkiállítása André Kertész fotográfiáiból New Jersey Állam Rutgers Egyetemének Jane Voorhees Zimmerli Szépművészeti Múzeumában – AHF Múzeum, New Brunswick, 1987. június 16. – július 7.

1988

A kemence

Az Amerikai Magyar Alapítvány néprajzi vándorkiállítása számos kiállító helyszínen – a New Jersey Állam Humán Tudományos Programbizottsága támogatásával, 1988. június;

Magyarok New Brunswickban

Suzanne Szász fénykép-sorozatának vendégkiállítása a Robert Wood Johnson Egyetemi Kórház átriumában, New Brunswick, NJ, 1988. november 17–20.;

Hollywoodi hírességek

Munkácsi Márton, „Muki” portréfotóinak bemutatója – Az Amerikai Magyar Alapítvány, a Robert Wood Johnson Egyetemi Kórház és a Rutgers Egyetem közös szponzorálásában, New Brunswick, NJ, 1988. június 4.

1989

Sorsok és korszakok fordulóján

A „Magyar örökség” [az Alapítvány az 1989. májusra a felújított épületbe került három kollekcója: a múzeum, a könyvtár és a levéltár közös gyűjtőneve] majd' egy fél éven át nyitva tartó reprezentatív bemutatója – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1989. május 21. – október 21.;

A „Nemzetek karácsonyfái” első ünnepi fesztivál – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1989. december 10. – január 7.

1990

Stevan Dohányos életműve

A grafikusművész retrospektív tárlata – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1990. március 18. – április 9.;

Suzanne Szász: A New Brunswick-i magyar közösség

Az öt éves helyi fotódokumentáció képei – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1990. április 28. – május 13.;

Két évszázad magyar festészete

A Nicolas Salgo Trust for Education gyűjteményéből – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1990. május 20. – október 14.;

„Nemzetek karácsonyfái” 2. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1990. december 2. – 1991. január 12.

1991

Mai magyar képzőművészet

Kilenc jeles kortárs alkotó munkái Magyarországról – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1990. november 19. – 1991. január 20.;

Múzeumunk, könyvtárunk és levéltárunk kincseiből – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1991. június 1. – 1992. január 31.;

Magyar népművészek mestermunkái

Kézműves textilek, népviseletek – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1991.;

„Nemzetek karácsonyfái” 3. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1991. december 1. – 1992. január 31.

1992

Budapest 1900 – archív fényképeken

AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1992. május 3. – 1993. január 31.;

Zsolnay géniusza

A századforduló művészi kerámiaipara – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1992. június 6. – december 1.;

„Nemzetek karácsonyfái” 4. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1992. december 6. – 1993. január 31.

1993

„Az én népem” – Erdély arcai

AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1993. március 7. – május 30.;

Matyó föld népművészete és díszítőhímzése

A mezőkövesdi Matyó Múzeum vendégkiállítása – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1993. december 5. – 1994. január 30.;

„Nemzetek karácsonyfái” 5. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1993. december 5. – 1994. január 30.

1994

Kossuth Lajos Magyarországon és a fiatal Amerikában

Történelmi emlékkiállítás az emigrációban elhunyt államfő halálának 100. évfordulóján – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1994. május 22. – 1995. január 29.;

Három nemzedék mesterei

New Brunswick-i amerikai magyar képzőművészek: L. Ispanky, Gy. Hollósy, J. Petrovics és L. Vasko közös tárlata – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1994. június 4. – július 5.;

Raoul Wallenberg 50 éve érkezett Budapestre

Történelmi emlékkiállítás – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1994. július 9. – október 5.;

Magyar nyomatok, önarcképek, budapesti és vidéki tájképek

Stephen Csoka – N.A., S.A.G.A., 1897–1989 – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1994. december 4. – 1995. január 29.;

„Nemzetek karácsonyfái” 6. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1994. december 4. – 1995. január 29.

1995

Munkácsy Mihály (1844–1900) trilógiája

Vándorkiállítás. AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1995. február 26. – március 23.;

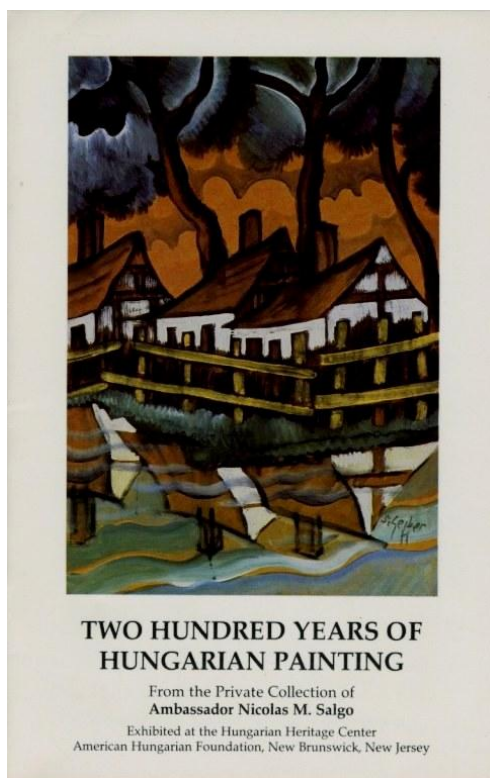
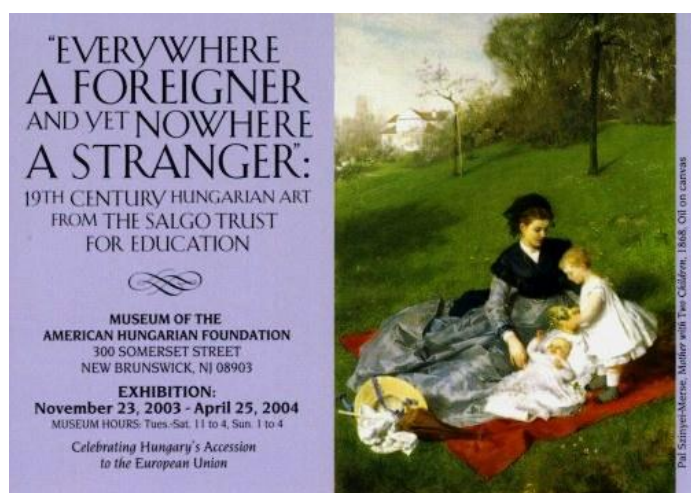
Hommage à Würtz Ádám (1927–1994)

A grafikusművész és illusztrátor nagyszabású retrospektív kiállítása – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1995. március 26. – május 26.;

„Csak tiszta forrásból”

Népviseletek, kézi szöttek, díszítő hímzések a debreceni Déri Múzeum gyűjteményéből – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1995. június 3. – 1996. január 28.;

„Nemzetek karácsonyfái” 7. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1995. december 3. – 1996. január 28.

1996

Hommage à Zombory Éva

Retrospektív tárlat a grafikusművész bélyegterveiből a Magyar Bélyegmúzeum Zombory-gyűjteményének bemutatkozásával – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1996. március 26. – szeptember 22.;

Magyarország 1100 éve

Nagyszabású ünnepi emlékkiállítás a honfoglalás millicentenáriumán a Múzeum saját gyűjteményéből valamint más amerikai és magyarországi kollektiókból válogatva – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1996. október 13. – 1997. január 26.;

„Nemzetek karácsonyfái” 8. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1996. december 1. – 1997. január 26.

1997

Hommage à Marton Munkácsi, „Muki”

A hollywoodi portré-fényképész és New York-i fotóriporter képeinek emléktárlata – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1997. március 9. – május 7.;

Az amerikai magyar zsidóság kincsei

Nemesfém ötvöstárgyak és vallási szertartás-kellékek kiállítása az Alapítvány és a Jewish Historical Society of Central Jersey rendezésében. A bemutatót előadássorozat kísérte, a helyi közönség élénk érdeklődésével – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1997. május 1. – június 1.;

Hommage à Joseph Domján

A festő s a színezett fametszetkészítő művész emlékkiállítása, születése 90. évfordulóján – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1997. május 18. – 1998. január 25.

„Nemzetek karácsonyfái” 9. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1997. december 7. – 1998. január 25.

1998

Victor Vasarely emlékkiállítása

A mester közismert „op-art” szeriográfáin kívül korai festményeit is láthatta a közönség. AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1998. március 8. – szeptember 27.;

Arthur Podolini-Volkman

A művész és tanítómester rajzait és festményeit bemutató tárlat. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1998. június 6. – szeptember 27.;

Szuzanne Szasz

Retrospektív tárlat a kiváló fotográfus életéről és munkáiból. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1998. október 18. – 1999. január 31.;

„Nemzetek karácsonyfái” 10. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1998. december 6. – 1999. január 31.

1999

Laszlo Ispanky amerikai magyar festőművész kiállítása – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1999. február 21. – május 2.;

Kovács László magyarországi vendégművész rajzai és festményei – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1999. április 18. – június 6.;

„Nemzetek karácsonyfái” 11. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 1999. december 5. – 2000. január 30.

2000

Munkácsy az Új Világban

Az ünnepelt művész munkáinak kiállítása amerikai gyűjteményekből válogatva – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2000. március 26. – június 18.;

„Egykor és ma...”

A Múzeum újabb műtárgy- és népművészeti szerzeményei – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2000. július 16. – szeptember 17.;

Benyovszky Móric

Egy 18. századi magyar világutazó emlékezete. A Szlovák Köztársaság Washingtoni Nagykövetségének vendégkiállítása. AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2000. szeptember 1–21.;

Herend a művészi magyar porcelángyártás mintaműhelye

Termékbemutató kiállítás. AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2000. november 19. – 2001. február 25.;

„Nemzetek karácsonyfái” 12. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2000. december 3. – 2001. január 28.

Mednyánszky László báró művészete

Kiállítás a Salgo Trust for Education műgyűjteményéből. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2000. december 3. – 2001. január 28.;

2001

„Egy nép kiáltott...”

Emlékkiállítás az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 45. évfordulóján. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2001. szeptember 30. – november 4.;

2002

„Az Óvilágból – az Újvilágba”

Bemutató a Múzeum újabb műtárgy-szerzeményeiből. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2002. április 20. – 2003. április 23.;

„Felfénylik a sárga csillag”

A szeretet hatalma a Holocaust borzalmai közt. – Kiállítás Dr. Robert O. Fisch könyvének idézeteivel és illusztrációival. – AHF Könyvtár, New Brunswick, NJ, 2002. május 5. – június 9.;

Kossuth Amerikában

Történelmi emlékkiállítás. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2002. június 1. – szeptember 29.;

„Nemzetek karácsonyfái” 13. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2002. december 2. – 2003. január 27.

„Nemzetek karácsonyfái” 14. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2002. december 1. – 2003. január 26.

Joseph Csátori: Egy művészi pályakép színterei Amerikában – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2002. december 2. – 2003. január 27.;

2003

„Budapest és Erdély az én lencsémén át...”

Stephen Spinder fotókiállítása. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2003. június 1. – november 9.;

„Külföldi mindenütt – mégsem idegen”

XIX. századi magyar festmények a Salgo Trust for Education műgyűjteményéből. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2003. november 23. – 2004. április 25.;

„Nemzetek karácsonyfái” 15. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2003. december 7. – 2004. február 1.

2004

Nobel-díjas magyar tudósok portrészorozata

Boros Attila fényképei, a debreceni Koncz Galéria vendégkiállítása. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2004. június 7. – 2005. február 10.;

Jelentős régészeti ásatások Magyarországon, 1975–2000.

Poszterkiállítás. AHF Oláh-terem, New Brunswick, NJ, 2004. november 18.;

Varázslatosan modern: Karasz Ilonka (1896–1981) képei. A Georgia Museum of Art vendégkiállítása. – New Brunswick, NJ, 2004. szeptember 26. – 2005. február 6.;

„Nemzetek karácsonyfái” 16. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2004. december 5. – 2005. január 30.

2005

Belső béke – viharos időkben

Szőnyi István és a két világháború közötti magyar festészet remekei a Salgo Trust for Education műgyűjteményéből – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2005. február 20. – szeptember 4.;

Magyar emlékek – André Kertész fényképei

A Múzeum saját gyűjteményéből. AHF Könyvtár, New Brunswick, NJ, 2005. május 22. – szeptember 4.;

„Kertek, erdők – s a vad világ azokon túl...”

Domján Evelyn festményei és fametszet-nyomatai. AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2005. szeptember 25. – 2006. február 12.;

József Attila élete és költészete

Emlékiállítás a költő születésének 100. évfordulóján. AHF Könyvtár, New Brunswick, NJ, 2005. szeptember 25. – október 7.;

„Nemzetek karácsonyfái” 17. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2004.

december 4. – 2005. január 29.

2006

Magyar örökség Amerikában

Az Amerikai Magyar Alapítvány elmúlt 50 évét bemutató kiállítás, mely először Budapesten volt látható azon a háromnapos tudományos konferencián, amelyen az Amerikai Magyar Alapítvány fennállásának 50. évfordulóját ünnepelték az Országos Széchényi Könyvtárban. (Kurátor: Patricia L. Fazekas) – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2006. február 26. – március 26.;

40 év alkotásai: Szabó Balázs festőművész kiállítása

(Kurátor: Patricia L. Fazekas) – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2006. április 9. – október 1.;

Hope, Despair, and Triumph

Az '56-os forradalom művészete. Fotókiállítás Erich Lessing osztrák fényképész műveivel. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2006. október 29.;

„Nemzetek karácsonyfái” 18. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2006.

december 3. – 2007. január 28.

2007

Budapesttől Allentownig. Kürz János (1907–1990) retrospektív kiállítása. Festmények, nyomatok, kollázsok. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2007. március 18. – szeptember 2.;

Dynamic Color: Domján József festményeinek posztumusz kiállítása. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2007. szeptember 23. – 2008. március;

„Nemzetek karácsonyfái” 19. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2007.

december 4. – 2008. január 29.

2008

Magyar grafika: Magyar plakátok, reklám és alkalmi grafika, 1910–1980. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2008. március 16. – szeptember 14.;

Carl Lutz és a legendás budapesti üvegház. Fotókiállítás, Randolph Braham megnyitó előadásával – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2008. szeptember 7–14.;

„Nemzetek karácsonyfái” 20. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2008.

december 3. – 2009. január 29.

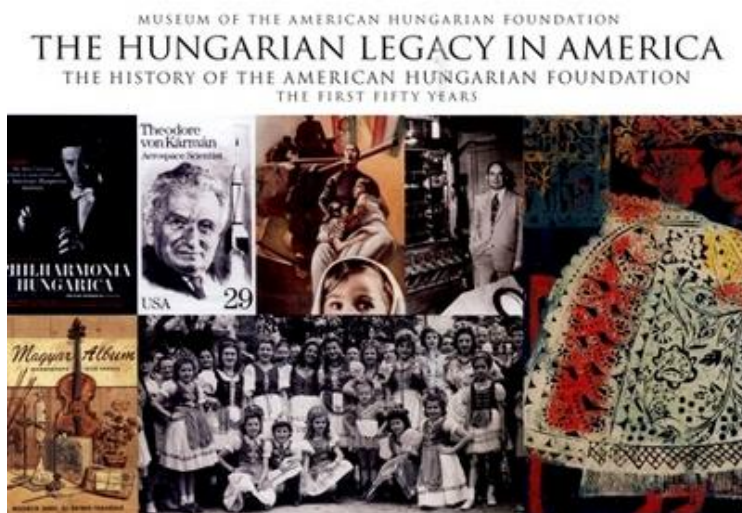
2009

Magyar népművészeti kiállítás. A múzeumi gyűjtemény újabb szerzeményei. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2009. április 19. – 2010. február 28.;

Kaleidoszkópos fotómontázsok. Elizabeth Molnár Rajes kiállítása. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2009. július–augusztus;

Halasi csipke. Kiállítás Horváth István anyagából. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2009. december 6. – 2010. január 31.;

„Nemzetek karácsonyfái” 21. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2009. december 6. – 2010. január 31.

2010

„Nemzetek karácsonyfái” 22. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2010. december 5. – 2011. január 30.

2011

„Nemzetek karácsonyfái” 23. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2011. december 4. – 2012. január 29.

2012

„The Collection”. Az Alapítvány gyűjteményeinek legértékesebb darabjait bemutató kiállítás. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2012. június–december;

„Nemzetek karácsonyfái” 24. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2012. december 6. – 2013. január 31.

2013

„Nemzetek karácsonyfái” 25. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2013. december 5. – 2014. január 30.

2014

Éva Zeisel: Life, Design, and Beauty. A 105 évesen elhunyt Zeisel Éva formatervező, keramikus műveinek bemutatója. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2014. február;

„Nemzetek karácsonyfái” 26. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2014. december 4. – 2015. január 29.

2015

„Nemzetek karácsonyfái” 27. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2015. december 6. – 2016. január 31.

2016

Joseph Buhaly grafikusművész kiállítása – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2016. május;

Camp Kilmer, 1956–1957

Emlékiállítás az '56-os magyar menekült-elosztó tábor életéből. Fényképek, dokumentumok, emlékezések – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2016. október;

„Nemzetek karácsonyfái” 28. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2016. december 5. – 2017. január 30.

2017

Domján József festő és fametsző művész kiállítása (Kurátor: Magyar Kálmán) – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2017. október – 2018. április;

„Nemzetek karácsonyfái” 29. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2017. december 4. – 2018. január 29.

2018

Más-más szemmel

Magyarországi festő és fotográfus nők tárlata – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2018. május;

„Nemzetek karácsonyfái” 30. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2018. december 6. – 2019. január 31.

2019

Csomortáni Gál László erdélyi festőművész kiállítása – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2019. november;

„Nemzetek karácsonyfái” 31. – AHF Múzeum, New Brunswick, NJ, 2019. december 5. – 2020. január 30.

Mindent egybevetve 1956 óta az Alapítvány több mint 100 időszaki kiállítást mutatott be mintegy 100.000 látogatójának – köztük reprezentatív önálló rendezések, portrék, pályaképek, évfordulós és korszak-mementók, vendég- és vándorkiállítások egész sorát. Ezentúl múzeumi anyagához újabban online belépőt is kínál egyéni előfizetőknek – habár a magyar szervezetek: iskolák, klubok, könyvtárak számára ingyenes a virtuális múzeumlátogatás.

Magyar Ház, New York

Kontant személyek: Szarvasy Mihály, a Magyar Ház korábbi vezetője és Krizsán Árpád, az Amerikai Magyar Könyvtár igazgatója

A Manhattanben, az egykori magyar negyed szívében az Upper East Side 82. utcájában magas épületek közt megbúvó háromszintes közösségi ház immár 55 éve

szolgálja a város magyarságát rendszeres programjaival és alkalmi kulturális eseményeivel. A New York-i magyar közösség öt képviselője – Schell Péter, Neuman Ede, Pulvári Károly, Chorin Ferenc és Eckhardt Tibor, akik a Széchenyi István Társaság, a Magyar Katolikus Liga, valamint az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat keretei között tevékenykedtek – 1963 nyarán hozta létre az Amerikai Magyar Irodalmi és Oktatási Alapítványt, melyet adómentes nonprofit szervezetként 1964 tavaszán jegyezték be. A három társaság az alapító tagok segítségével a New York-i Német Tornászegylettől 1966 őszén vette meg a Magyar Ház patinás, jó százhusz éves épületét, ami eredetileg a modern táncművészet és koreográfia úttörő művésze: Isadora Duncan otthona, próba- és bemutatóterme volt.

A New York-i Magyar Ház ez idő szerint három szervezet: az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat, a Széchenyi István Társaság, továbbá a Külföldi Magyar Cserkész Szövetség közös tulajdonában van. Az elmúlt bő fél

évszázad alatt a Ház több tucat helyi és országos magyar egyesület, kör, klub és mozgalom rendezvényeit is befogadta, és működését a multikulturális metropolisz szelleméhez híven máig is a nyitottság jellemzi. A Házban rendszeresen tartanak cserkész-összejöveteleket, hagyományörző programokat, angol és magyar nyelvtanfolyamot, néptáncoktatást és baba-mama klubot. Szombat délelőttöként a Ház átengedi termeit az Arany János Magyar Iskola és Óvodának, és évtizedek óta itt tartja összejöveteleit az alapítók nagy generációja, a Társaskör is. A Ház alagsorában a frissen felújított Amerikai Magyar Könyvtár több ezer kölcsönözhető kötetrel várja olvasóit, levéltára pedig újabban ismét szorgosan gyűjti és rendszerezi az észak-amerikai magyarság archív iratait.

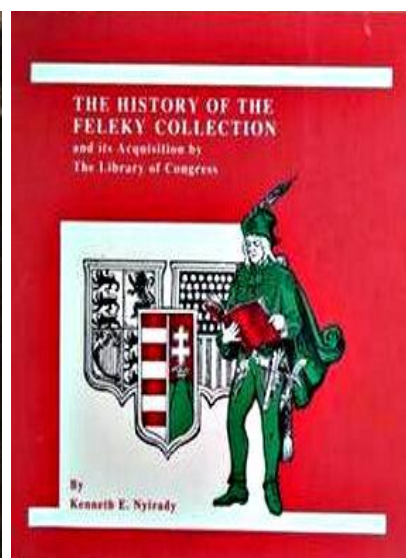
A New York-i Magyar Ház vizsgálatunk tárgyát tekintve némiképp rendhagyó intézmény, hisz önálló múzeuma, állandó kiállítása – az alagsori tálalóhelyiség néhány vitrinjének néprajzi anyagán kívül – nincs, értékes műtárgyai és rendszeres kiállításai azonban a nyugati magyar diaszpóra minden manapság működő múzeumánál nagyobb múltra tekintenek vissza. E különös paradoxon megértéséhez pedig, ha csak röviden is, okvetlen ki kell itt térnünk néhány, a Magyar Ház alapításánál jóval korábbi előzményre.

Az 1939 tavaszán, a második világháború kitörése előtt pár hónappal megnyílt New York-i Világkiállítás öt földrész népeinek sokáig utolsó békés találkozója és reprezentatív bemutatkozási alkalma volt. Impozáns pavilonjait az amerikai magyarok közül is sokan felkeresték, sőt, a Világkiállítás „Magyar Napján” zászlókkal, népviseletben valóságos zarándokmenetben vonultak fel itt, mint azt az egyik legkiválóbb amerikai magyar fotográfus: John Albok – Albók János – remek helyszíni fényképsorozata is tanúsítja.⁴ A magyar bemutató megtekintése után a látogatók egy jóízű magyar ebédet vagy vacsorát is elkölthettek a Magyar Pavilon Gundelék által vezetett éttermében, amely a Világkiállítás egyik legjövedelmezőbb vállalkozásának bizonyult. Ámde alig két év múlva a New Yorkban rekedt teljes magyar világkiállítási anyagot „ellenséges hadviselő állam tulajdonaként” könyörtelenül lefoglalták, s egészen az 1950-es évek közepéig az raktári áristombban raboskodott.

Hasonló balsorsra jutott Charles Feleky (1865–1930) páratlanul értékes, negyven éven át gyűjtött, jó 6000 kötetes, javarészt angol nyelvű hungarika könyvgyűjteménye⁵ is. Miután a megszállott bibliofil és tengerentúli magyar emlékanyag-gyűjtő, a Martin Beck Színház zenei igazgatója 1930-ban elhunyt, negyven év alatt felhalmozott gyűjteményét özvegye eladta a Magyar Múzeumok Szövetségének (MMSZ), amely bejegyzett szakmai szervezet tevékenységét a Magyar Állam is jelentős összegekkel támogatta. Az MMSZ a Feleky-gyűjteményt a magyarországi kiadók több ezer tételes nagylelkű könyv- és periodika-adományával Magyar Referencia Könyvtárrá bővítette, amely 1938. április 20-án nyílt meg New Yorkban. Ennek teljes anyagát azonban 1942. végén az Ellenséges Hadviselő Államok Javait Kezelő Hivatal lefoglalta, s a New York-i Columbia Egyetemen helyezte letétbe.

Mi lett vajon e két nagy értékű magyar könyv- és műtárgykollekció későbbi sorsa?

A kiállításról maradt műtárgy- és adategyüttes ma még korántsem teljes, mint azt Szarvasy Mihály műgyűjtő, műkereskedő, a Magyar Ház korábbi vezetője (2009–2013) kiterjedt kutatásai igazolták. Szarvasy az elmúlt húsz évben többféle forrásból számos adatot, dokumentumot, mi több, korábban eltűnt műtárgyat gyűjtött össze, s azokat a Társulat és a Könyvtár új igazgatójával, Krizsán Árpáddal készül feldolgozni, katalogizálni és közzétenni.

Ami a New York-i 1939-es Világkiállítás magyar bemutatóját illeti, ennek korabeli katalógusán kívül szerencsére egy későbbi ismertetője – még ha nem is tételes műtárgyjegyzéke – fennmaradt egy 1960-as angol nyelvű brosúrában. Szerzője: Alexander St. Ivanyi⁶ – Szentiványi Sándor, az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat alapító elnöke, 1945 előtt unitárius püspök, magyar parlamenti képviselő, a Magyar Vöröskereszt elnöke, utóbb a Harvard Egyetem professzora – nyolcoldalas brosúrájának 3. „Art Treasures” (Műkincsek) pontja alatt tételesen felsorolja és sorra bemutatja a nevesebb magyar művészek – Csók István, Vaszary János, Benczúr Ida, Aba-Novák Vilmos, Mattioni Eszter, Márffy Ödön, Márton Ferenc, Molnár C. Pál, Telkessy Valéria, Farádi-Veres Izabella, Komáromi-Kacz Endre és Rainerné Istvánffy Gabriella – alkotásait, a kevésbé ismertekről pedig ugyanitt egy névsort közöl: Lóránt E., Schütz T., Hranitzky I., Erdélyi L., Lohwag E., Klammer M., Szánthó M. Szűts P., Porter P., Fehér I., Demeczky I., Ráth O., Perczel M., Péchy-Rónay K. Weil E., Barna I., Jaritz J., Somogyi J., Szuly A., Hevesi M., Endrész A., Hadzsi O. neveivel. Mustrájában külön is kiemeli Borberek-Kovács Zoltán és Medgyessy Ferenc nagyméretű bronz szobrait. „Mindezen túl – zárja műtárgyismertetőjét Szentiványi – a Történelmi Társulat tulajdonában több száz művészi vagy történelmi értékű kisebb tárgy is van, melyek közül külön említést érdemel a két elsőrangú Zsolnay és Herendi porcelán gyűjtemény.”

Szarvasy kutatásai nyomán arra jutott, hogy mivel Szentiványi 1960-ban pontosan nem ismerte a magyar művek eredetét, ezért a több forrásból a Házba került műtárgyakat mind egybesorolta, noha azoknak csak egy része szerepelt az 1939-es New York-i Világkiállítás kortárs magyar művészeti mustráján. Mint kiderült, a Világkiállítással egy időben a New York-i Riverside Múzeumban 1939 októberétől 1940 januárjáig merész újdonságként egy nagyszabású nemzetközi női képzőművészeti tárlatot is rendeztek „International Women: Painters–Sculptors–Gravers” címmel, melyen ausztrál, cseh, francia, görög, olasz, holland, norvég, lengyel és svájci alkotók között vagy húsz magyar női művész is bemutatta munkáit. (Zömmel az ő neveik keverednek Szentiványi fenti listáján is a kortárs magyar bemutató férfi művészeivel.) Köztük számos kiváló tehetség akadt, még ha mára már alig ismertek. Szarvasy többek közt egy 1939-es angol nyelvű prospektust is talált a kiállításról, mely alapján a Könyvtárban őrzött képek forrása megbízhatóan azonosítható. Ezenkívül a gyűjtemény harmadik csoportjaként több értékes festmény is bekerült a Ház műgyűjteményébe más-más adományozóktól, főként a Pathy családtól.

Mint Szentiványi kiemeli, a Történelmi Társulat az Ellenséges Hadviselő Államok Javait Kezelő Hivataltól jórészt megvásárolta a magyar művészeknek az 1939-es New York-i Világkiállításra küldött, majd a háború alatt lefoglalt alkotásait.

A gyűjtemény különleges értékét a szerző szerint az adja, hogy az egykori magyar művészet legjaváról nyújt impozáns összképet. A kollekciót bronz szobrok, festmények, kerámiák, fém- és textilmunkák alkotják az 1930-as évek élvonalbeli hazai magyar művészeitől. Miként a szerző hangsúlyozza, az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulatot 1955-ben éppen azzal a szándékkal hozták létre, hogy e két páratlan értékű hungarika-gyűjteményt az amerikai kormányzervektől a magyar diaszpóra számára megszerezzék, miután az ismét ellenséges hatalmi tömbhöz tartozó Magyarország azt vissza nem kaphatja.

Lássuk, újabb hatvan év távlatából, vajon sikerrel járt-e ez a makacs erőfeszítés!

Nos, részben igen – részben nem. A világkiállítási anyagok javát az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat ugyan végül nagy nehezen megvásárolta, ám annak egy részét már akkor vagy utóbb eladták, míg más darabjai kézen-közön eltűntek. A meglévő képek közül néhányat időnként kiállítanak, míg a fennmaradó részt több helyen, raktárakban őrzik ma is, minthogy a Magyar Ház sajnos nem alkalmas nagyobb műtárgy-kollekció állandó kiállítására.

Ami pedig a Feleky-gyűjteményt illeti, azt hiába is próbálták magyar referencia-könyvtárként megszerezni, akár csak kölcsön vagy tartós letét formájában is. Ennek utóélete, ha lehet, a világkiállítási anyagénál is hányatottabb.

A háború után, 1953-ban a washingtoni Kongresszusi Könyvtár (KK) a komplett magyar referencia-könyvtárrá bővített Feleky-gyűjteményt, valós értéke töredékéért – potom 2000 dollárért!⁷ – megvásárolta, ám helyhiány miatt utóbb csak annak kisebb részét kívánta Feleky-gyűjtemény néven megtartani (ahogy az végül is történt), a többit kész volt betagolni más állományrészeibe vagy továbbadni amerikai könyvtáraknak szerte az országban. A tengerentúli magyarság körében ekkor mozgalom indult a pótolhatatlan hungarika-anyag egyben tartásáért, amit erős lobbizásra több képviselői javaslat és közbenjárás is támogatott.

A KK azonban a gyűjteményt sem eladni, sem elajándékozni nem kívánta, noha egy időben hajlandónak mutatkozott azt letétként kölcsönadni egy törvényesen bejegyzett amerikai magyar szervezetnek. Ezért is alakult meg az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat 1955-ben – de hiába, a gyűjteménynek csak egy kisebb részét tudta megszerezni. Abból ugyanis a KK 1960-ra leválogatta a számára értékes anyagot, a többit pedig visszaküldte a Columbia Egyetemre. Ez azután az ingyen átvett hungarika-gyűjteményt saját hiánypótlásaira maga is „leszínelte”, majd a maradékot továbbküldte más egyetemi könyvtáraknak és kutatóintézeteknek. *Sic transit* – így múlt

el az amerikai Magyar Referencia Könyvtár dicsősége, melyet annyi lelkesedéssel, anyagi és szakmai áldozatkészséggel sikerült létrehozni – éppen egy tragikus korforduló előestjén, mikor annyi más magyar érték is csakhamar szétszóródott és elveszett.

Mindenesetre a történetek ismeretében megrendítő olvasni Feleky Károly egy barátjához, Pásztor Árpád újságíróhoz 1924-ben írt levelének sorait: „Nekem az volt az álmaim netovábbja, hogy a magyar kormány egyszer majd épít egy Magyar Házat New Yorkban a könyvtáramnak, engem meg kineveznek abban könyvtárosnak. Hogy saját könyvtáram alkalmazottjaként attól fogva csak a bibliográfiám befejezésének élhessek.”⁸

Vajon hová lett a Feleky-gyűjtemény és a magyar világkiállítási anyag az archív iratokban még fel-feltűnő több száz kisméretű műtárgya, történeti emléktárgya? Erről csak kevés megbízható adat van, ám az eltelt sok évtized alatt alighanem a legtöbbje „új gazdára lett”.

Szerencsére Krizsán Árpád, a Magyar Könyvtár igazgatója az értékmentést komolyan véve Szarvasyval válllvetve kívánja a teljes műtárgyi anyagot és annak történetét feltérképezni. Biztató az is, hogy Szarvasy a műkereskedelemben korábban többször is sikerrel bukkant nyomára a Magyar Házból ellopott világkiállítási műtárgyaknak, például Zsolnay vázáknak. Az 1990-es években szintén a Házból tűnt el Aba-Novák „Falusi vásár” című híres festménye is, amit húszéves kutatás után egy árverés előtt két nappal sikerült felfedezni, majd bírósági úton visszaszerezni.

„Műtárgyainkat épp most próbáljuk rendezni, jegyzékelni, azonosítva a veszteségeket – közli Krizsán Árpád, a gyűjtemény jelenlegi gazdája. – A megmaradt anyagot részben őrzött külső helyen tároljuk, részben itt, a Ház egyik szobájában. Ezenkívül van egy nagyméretű (kb. 2×3 méteres) 19. századi olajképünk, ami a nagytermünk falát díszíti; egy Munkácsy-tanítvány, Hans Temple festménye »Falusi kocsmá, képviselőválasztás előtt«. (Pathy László adománya, amely Kairón át kalandos úton hajón érkezett New Yorkba.) A világkiállításról maradt Zsolnay-gyűjteményünk szerencsésen megmenekült, és őrzésre a New Brunswick-i múzeum raktárába került. Ezenkívül nálunk van a háború idején zárolt, majd általunk megvett másik anyag: a női művészeti kiállítás magyar kollekcója is 1939–40-ből.”

A New York-i Magyar Ház időszakai kiállításai

Néhány szót a New York-i Magyar Ház kiállításairól.

A nagyterem és olykor a könyvtár, más kulturális rendezvények mellett, számos évfordulás megemlékezés, fénykép-, képzőművészeti vagy folklór kiállítás színhelye volt az elmúlt évtizedekben. Ezek rendezését jórészt maguk a meghívott alkotók, önkéntes segítők vagy a rendezvényszervező házigazdák vállalták. Állandó kurátor, kiállításrendező stáb a Házban jelenleg nincs. Fő profiljához híven: számos közösségi program helyszínéül a Magyar Ház állandó kiállítás helyett inkább könnyen mobilizálható, nem túl nagy térigényű, falra rögzíthető grafikai, festmény- és fotóbemutatókat, avagy poszteres, tablós, készen szállított anyagokat tud bemutatni. Sokfunkciós limitált közösségi tere valójában inkább műcsarnokként szolgál vendégtárlatok, kulturális bemutatók és történeti tablók számára. Ellentétben a hasonlóan nagyméretű New Brunswick-i, clevelandi vagy passai magyar múzeumok kellően adatolt öndokumentációival, a New York-i Magyar Ház kiállításairól teljes lista nem készült, így csak az elmúlt évek néhány tárlatát sikerült azonosítanom. Az átfogó igényű kutatást nehezíti, hogy a Házban az elmúlt évtizedek alatt több jelentős épületfelújítás folyt – sőt, a könyvtárban 2021 tavaszán jelenleg is folyik –, s emiatt hosszabb-rövidebb időre a kiállítások is szüneteltek.

A korábbi évtizedek egyik nagyszabású reprezentatív kiállítása 1971-ben volt látható Nyugati Magyar Sajtó- és Könyvkiadás címmel – az anyagot összeállító Gyimesy Kásás Ernő festőművész, kurátor és újságíró jóvoltából, aki e kiállítással egyidejűleg New Yorkban első ízben a Nyugati Magyar Könyvnapokat is megrendezte.

1990 karácsonya előtt az erdélyi magyar paraszti élet hétköznapijairól fényképképzőművészeti kiállítás nyílt Boglárka A. Tapolyay, fiatal magyar amerikai fotográfus munkáiból – a Széchenyi István Társaság támogatásával.

2015

2015. december – Balog István festőművész, a nagyenyedi nyári alkotótábor-alapítójának tárlata.

2016

2016. március – két kiállítás a nagyteremben:

1) magyar rézkarcok (két 1928-as magyar rézkarc-mappa lapjai), önarcképek, tájképek (Kurátor: Frank Csoka művészettörténész) 2) Magyar népi kézművesség (Kurátor: Ígyártó Gabriella);

2016. június – „Domján 110”. Kiállítás Domján József festő és fametsző művész munkáiból a művész születésének 110. évfordulóján a nagyteremben (Kurátor: Magyar Kálmán);

2016. október 23. – „1956 Mérföldkövek”

A forradalom és szabadságharc 60. évfordulóján tizenöt ’56-os menekült történetéből, továbbá személyes tárgyaiból és portréiból nyílt kiállítás. (Támogatók: Mandiner, Hungary Initiatives Foundation);

2016. november 8. „120 éve született Márton Áron” – emlékkiállítás posztereken a gyulafehérvári katolikus püspök karizmatikus személyiségéről és életútjáról, a Pro Patria Egyesület közös rendezésében.

2018

2018. május – Kárpátalja kincsei: Perl János fotókiállítása és Hrivnák Tünde beregi szöttesgyűjteménye a nagyteremben;

2018. május – A fotósakkör tagjainak fényképkiállítása az Amerikai Magyar Könyvtárban.

2019

2019. február – André Kertész fényképkiállítás a nagyteremben;

2019. november – 100 éves a Bauhaus. Breuer Marcell törékeny robosztussága. (A fentiekén kívül további fotókiállításokat is terveznek a közeljövőben.)

Az új elnök, Krizsán Árpád kezdeményezésére 2020 nyarán az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat fotóarchívumot nyitott a magyarországi Fortepan közösségi archívummal együttműködve a nyugati magyar diaszpóra régi fényképeinek gyűjtésére, digitalizálására és közzétételére. Az új gyűjteménybe máris értékes szerzemények érkeztek, melyekből már a Hungarian Archives című honlapjára is felkerült néhány.⁹ Így a Külföldi Magyar Cserkész Szövetség számos archív fotója (az adományt a nemrég elhunyt Mauksch Péter válogatta és rendezte 9 nagy albumba), archív fotók és kiadványok Szarvasy Mihály magánkönyvtárából és művészeti archívumából, továbbá Pelényi János volt washingtoni magyar nagykövet hagyatéki gyűjteménye, amely, többek között, neves amerikai és magyar – részben 1945. utáni emigráns – politikusok és közéleti szereplők portréit tartalmazza, többek között: Franklin Delano Roosevelt elnök, H. H. Bandholtz tábornok, Cordell Hull külügyminiszter, Gladys Vanderbilt, Apponyi Albert, Bethlen István, Teleki Pál, Eckhardt Tibor, Széchényi László, Pelényi János és László János nagyméretű, dedikált műtermi felvételeit.

Clevelandi Magyar Múzeum – Clevelandi Magyar Történelmi Társulat (Cleveland Hungarian Heritage Society, CHHSM)

Kontakt személyek: Andrew Lázár, Magdolna Mészáros

Vegyes és igen nagy anyag: tárgyi folklór, műtárgyak, archív fényképek, továbbá számottevő könyv-, sajtó- és kéziratgyűjtemény. Főként helytörténeti forrásértéke jelentős, mint a New York-i utáni második legnagyobb észak-amerikai magyar közösség etnokulturális tárgyi és szellemi hagyatéka. Az immár 35 éves gyűjteménynek tételes inventáriuma nincs; a Múzeum igazgatója és kurátora, Andrew Lázár közlése szerint a különféle részgyűjtemények jegyzékelése és szortírozása jelenleg is tart, és a Társulat igazgatótanácsa csak ennek elkészültével hoz majd döntést arról, hogy abból mi kerüljön nyilvánosságra a kutatók és a nagyközönség tájékoztatásaként.

A Múzeum létrehozását 1985-ben egy kicsiny, de lelkes csoport kezdeményezte Otto Friedrich vezetésével a Clevelandi Magyar Történelmi Társulat égisze alatt. Rögzítették annak küldetésnyilatkozatát, mely szerint célja általában a magyar kulturális örökség megőrzése és kiváltképp a clevelandi magyarok múltjának elevenen tartása annak érdekében, hogy azt nemcsak a város, de a tágabb clevelandi körzet (Greater Cleveland) magyar lakossága is megismerhesse. Az alapítók lefektették a múzeum működési szabályzatát, fenntartásához adómentes státuszt kértek, és hivatalos használati nyelvét az angolban és a magyarban határozták meg. (Honlapja azonban mára tisztán angol, egyedül a címsora kétnyelvű.) Döntés született a

tisztségviselőkről, az igazgatótanács tagjairól, és a segédszemélyzetről, valamint arról is, hogy munkájáért fizetség nem jár senkinek. A Múzeumot azóta is kizárólag önkéntesek működtetik.

A clevelandi magyar közösség lelkesen fogadta új múzeuma létrejöttét. Első kiállításának ünnepi megnyitóját a város legrégebbi magyar templomában: a Szent Erzsébet római katolikus plébániatemplomban tartották a Buckeye Roadon, a város keleti negyedében, melyre hatalmas tömeg gyűlt egybe, s az esemény fényét a püspöki és polgármesteri üdvözlő szavak is növelték. Második, 1987-ben rendezett kiállítására a rendezőknek már sikerült Mátyás király palástját is kölcsönkérniük egy helyi egyetem múzeumából. 1991-ben azonban a Szent Erzsébet templom felújítási munkái miatt a Múzeum kénytelen volt gyűjteményét új helyre költöztetni, és átmeneti időre más helyi múzeumokban rendezte meg évenkénti vendégkiállításait. Párhuzamosan a Múzeum égisze alatt a helyi egyetemeken előadásokat és konferenciákat is rendeztek. A Múzeum sokrétű tevékenységének büszkesége volt „Review” címmel sajtó rendszeresen megjelenő hírlevele is. Emellett „Virágok a hóban” címmel önálló videófilmet is készített a magyar díszítő hímzésről, ami elnyerte Ohio Állam Múzeumi Szövetségének 2. díját. Ez időben történt, hogy további fenntartásához a Múzeum jelentős alapítványi letétre is szert tett.

Eközben az igazgatótanács továbbra is kereste tartós és múzeumi célokra alkalmas helyét a városban. Ami korántsem volt könnyű, mivel viszonylag nagy befogadó képességű, a város bármely pontjáról könnyen megközelíthető és alacsony bérű épületre volt szüksége. Végül Friedrich Ottó, a Múzeum egykori igazgatója, szorgos utánjárása eredményeként sikerült egy alkalmas helyszínre találni a kelet-clevelandi Richmond Mallban, ahol 1996 őszén a Clevelandi Magyar Múzeum ismét megnyílhatott.

Habár európai szemmel rendhagyónak tűnhet, hogy egy múzeum egy nagyvárosi plázában találjon otthonra, e választás két éven át sikeresnek bizonyult, miként azt megsokasodott kiállításai és más rendezvényei mutatják. A Richmond Mall vezetősége azonban 1998-ban jelentős felújítási munkába fogott, s a Múzeum azt követően a megemelt bérleti díjat már nem tudta fizetni. A gyűjtemény így ismét evakuálásra és túlélő „raktár-létre” kényszerült, amíg egy hasonló lehetőség nem adódott – egy másik bevásárló központban: az Euclid Square Mallban, ahol 1999. május 15-én újra megnyithatta kapuit közönsége előtt. Új helye tágasabb, nyitottabb volt, mint az előző, ami egyaránt javára vált állandó és időszakos kiállításainak; bemutatói sokszínűbbek és impozánsabbak lettek. Andrew Lázár kurátor és kiállítás-rendező kiváló munkát végzett, pompás magyar miliót teremtve a kiállítóterekben. A könyvtári részleg is tágasabb helyre került, és több tér jutott a múzeumi ajándékbolt gazdag kínálatának is. Ennél is fontosabb, hogy a galériának nevezett múzeumi részben végre elég hely jutott arra, hogy az estélyeken, pódiumbeszélgetéseken és előadásokon akár százfőnyi közönség is kényelmesen elférjen.

A Clevelandi Magyar Múzeum híre és elismertsége egyre nőtt, mind több adománnyal, könyvvel és műtárggyal gazdagodott, s immár ajándékboltja is jelentős üzleti forgalmat bonyolított. Elsőként a Richmond Mallban rendezték a Múzeum azóta is évről évre visszatérő „téli vacsoraestjét”. A pláza szemközti előcsarnoka is kiváló helyszínnek bizonyult asztalok, székek és alkalmi dekorációk elhelyezésére, melyek szintén nagyobb közönséget vonzottak a múzeumba. Ez a jól bevált elrendezés maradt meg később az Euclid Square Mallba költözve is, ahol a Múzeum „Taste of Hungary” névvel meghirdetett vacsoráin már több mint száz vendéget is fogadni tudott magyar ételeket és borokat kínálva.

Am eljött az ideje ismét, hogy a Múzeum új helyet keressen magának, mely ezúttal Cleveland belvárosában az Erieview Galériában várta egy elegáns pláza második emeletén. Új otthonára az ünnepi megnyitón: 2003. május 15-én 450 látogató volt kíváncsi, s az avatószalagot maga a város polgármestere vágta át. Ezen az eszményi helyszínen, ami Cleveland bármely pontjáról könnyen elérhető, már kellően tágas tér jut a Múzeum minden részlegének: a kiállítóhelyeknek, a könyvtárnak, az előadóteremnek és az ajándékboltnak is.

Az állandó kiállítás tárlóiban a magyar népművészeti viseletek kaptak helyet a főrangúak ünnepi öltözékei mellett. A népi kerámiák és porcelán műtárgyak szintén önálló bemutatóhelyen láthatók, akárcsak a hajdani clevelandi magyar életet idéző impozáns tárlat, benne külön egyháztörténeti gyűjteménnyel, a város legkorábbi – még 19. századvégi – magyar templomait és gyülekezeteit bemutatva. A kerengő galériája e körül egész éven át különféle időszakos tárlatok helyszínéül szolgál. Számos ilyen láthatott a közönség a magyar népi hímzés, fazekas- és porcelánművesség köréből, a kortárs clevelandi magyar művészek munkáiból vagy a magyar érdekű történelmi eseményekről, korszakokról. A tágas előadóteremben októbertől júniusig havonta egyszer magyar témájú előadásokat hallgathat, láthat a közönség. Ezek történelmi vagy földrajzi érdekűek, jeles magyarok pályáját idézik fel, vagy mint a „Hungarian Food for Body and Mind” rendezvénysorozat, havonta egy-egy magyaros főzőleckét társít ínyenceknek szánt magyar olvasmányélményekkel.

A Múzeum más etnikai közösségek múltja és kultúrája iránt is nyitott. Így 2004 őszén például önálló kiállítással emlékezett meg az ezeréves lengyel-magyar barátságról, melyet a clevelandi Lengyel Kultúra Házában, majd Chicagóban és New Yorkban is bemutattak.

Mára a Múzeum lett a clevelandi magyar amerikai élet legfőbb szervezője és központja. Mint ilyen éppúgy szívesen látja előadóként egy-egy téma helyi szakértőit, mint magyarországi vendégeket, politikusokat, művészeket, egyháziakat és más ismert közszereplőket. A nyugdíjasoktól a kisiskolásokig számos helyi csoport rendszeres

foglalkozásainak ad helyet, amiként kedvelt találkozóhelye a többi magyar szervezet tagságának is.

2015-ben, fennállása 30. évében egy 8 perces videófilm készült a Múzeum múltjáról, gyűjteményeiről és közösségi eseményeiről (f.k.: Andrea Lauer Rice, r., v.: Pigniczky Réka), amely a honlapján is megtekinthető.¹⁰

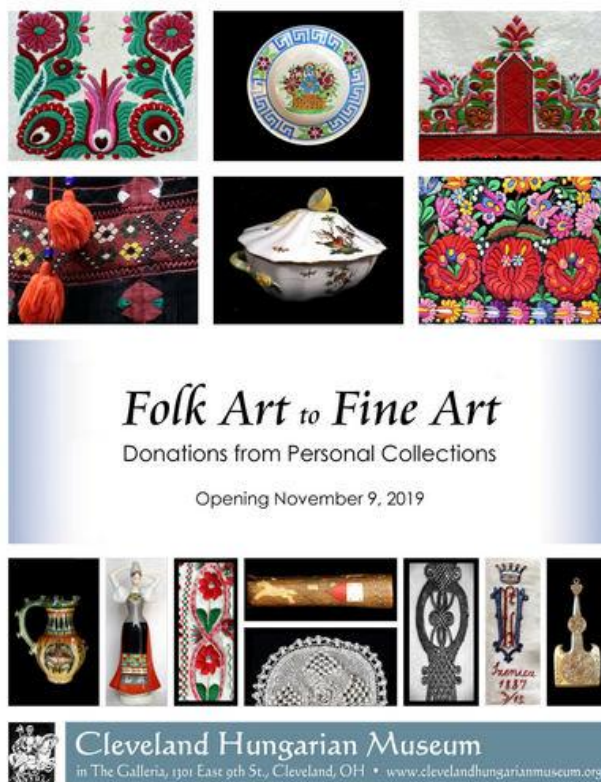
Az állandó kiállítás (Szabó Éva ismertetője)

A Múzeum állandó kiállítása az amerikai magyar bevándorlás történetét tekinti át a 19. század végétől napjainkig. Bemutatja a magyar szervezetek, egyházak, iskolák, klubok és egyesületek sorát, melyeket az egymást követő emigráns hullámok létrehozta, s velük együtt azt, hogy miként tükrözik a bevándorló magyarok újvilági élményét, tapasztalatait.

Az amerikai magyarság váltig azzal szembesült, hogy idővel minden újabb bevándorlóhullám a maga módján megújította és tovább erősítette kötődésüket származásuk, szülőhazájuk és kulturális örökségük iránt. A kiállítás sorra bemutatja ennek megnyilatkozásait, azt, hogy egy-egy újabb emigráns nemzedék miként támasztotta új életre a korábbi eredményeket, ám egyúttal azt is, hogy némely tradíciók idővel megszakadtak és folytathatatlanokká váltak, mint az egykor virágzó magyar negyedek: a Buckeye Road környéke és a közeli West Side aránylag zárt közösségi életformája a dinamikusan fejlődő modern nagyváros etnikai összetételének szüntelen változásával.

A kiállítás máig nyomon követi a szétszóródás utáni helyzetet, melyben a közösséget jórészt a tovább élő magyar egyházak és szervezetek tartják össze, és bemutatja, hogy azok a túlélésért, boldogulásért milyen új kihívásokkal kell manapság megküzdenek.

A Múzeum időszaki kiállításai, 1986–2020 (Andrew Lázár kurátor listája)

1986

A Múzeum első kiállítása a clevelandi Szent Erzsébet templomban – 1986. április

1987

A második kiállítás megnyitója ugyanott – 1987. szeptember 26.

1988

A Múzeum ünnepi kiállítása a Szent Erzsébet templomban a Magyar Szervezetek Világszövetségének kongresszusa alkalmából (Bond Court Hotel) –1988. november 25-26.

1992

Magyar népművészeti kiállítás a Clevelandi Nemzeti Történelmi Múzeumban, 1992. március–április

1993

Magyar művészet az Osztrák-Magyar Monarchia korában, Beck Center, 1993. április 24. – május 23.

1995

Családi kör, családi tradíciók, életmód-kiállítás, Crawford Auto-Aviation Museum, 1995. november

1996

Az 1956-os magyar forradalom, emlékkiállítás a 40. évfordulón, 1996. október 23. – november 9.

Magyar bélyeg- és érembemutató, 1996. november

1997

Magyar népi varrottások és díszítőhímzések, 1997. február–március

Magyar fazekas- és porcelánmunkák, 1997. április–május

Kortárs magyar amerikai képzőművészeti kiállítás, 1997. május–július

Robin Hlobeczy fényképeinek tárlata, 1997. augusztus

Magyar tenyészkutya-fajták kiállítása, 1997. szeptember–október

Ízelítő a magyar művészetből és kulturális örökségből, 1997. november – 1998. február

1998

Emlékkiállítás az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulóján, a szegedi Móra Ferenc Múzeum együttműködésével, 1998. március–április

Herend, a magyar porcelánművesség mintaüzeme. Termékbemutató – 1998. május

Magyar művészeti és színháztörténeti tárlat a Clevelandi Játékszínben (Cleveland Playhouse) 1998. június

Magyar képek, kiállítás a Tóvidéki Történeti Társulat (Lake County Historical Society) székházában, 1998. június 19. – 1999. június 23.

Magyar díszítőhímzés, bemutató a Notre Dame College-ban, 1998.október – 1999. január

1999

Pillanatképek a magyar múltból, történeti tárlat a John Carroll Egyetem Grasselli Könyvtárában, 1999. március 13. – április 18.

2000

A magyarok hozzájárulása Cleveland fejlődéséhez, 1999. október – 2000. február

Magyar emigráns művészek kiállítása, 2000. március–július

Imre Ladányi szépművészeti tárlata, gyűjteménye, 2000. július

Szent István király és a magyar Szent Korona. A millenniumi kiállításra a herendi üzem Szent István király szobrot ajándékozott a Múzeumnak és kölcsönadta a Magyar Korona porcelán mását, 2000. augusztus – 2001. január

2001

Magyar textilművesség: szövés, csipke és díszítőhímzés, 2001. január–május
Magyar hadtörténeti kiállítás, 2001. június 21.
Zsolnay porcelán és kerámia termékbemutató, 2001. november – 2002. február.

2002

Művész-szemmel, Kortárs amerikai magyar képzőművészek tárlata, 2002. február 16.
A NASA együttműködése a magyarországi űrkutatással, 2002. április 20.
Magyar nyomatok, portrék, tájképek, Stephen Csóka munkái, 2002. július 20.
Halasi csipke-bemutató az Ursuline College-ban és az Euclid Square Mall Múzeumában, 2002. október 12.

2003

„Tükör által...”, Gregora Zsolt fotográfus tárlata, 2003. július 26.
Két évszázad magyar bevándorlói Amerikában, Ohio Államban és Clevelandben, 2003. október 21.

2004

George Kozmon munkáinak húszéves retrospektív kiállítása, 2004. március 20.
Gregora Zsolt fotóinak hagyatéki gyűjteménye, 2004. augusztus 21.
A magyar–lengyel barátság 1000 éve, történeti emlékkiállítás, 2004. november 20.

2005

Mesterek és újítók. Clevelandi magyar művészek a 20. század első felében: Kubinyi Kálmán, Riba Pál, Csősz János és Vágó Sándor művei, 2005. március 19.
Bemutató a Múzeum újabb adományaiból. Magyar emléktárgyak, népművészeti munkák, kerámia- és porcelántermékek, 2005. augusztus 20.
Fischer – Magyar iparművészeti kerámia-tárlat, 2005. november 19.

2006

Helyi magyar kézművesek és művészek tárlata – Bogárdy Imre, Búza György, Halácsy Tini, Legeza Marianne, Lieszkovszky László, Temesváry András és Magda, valamint a néhai Dózsa Margit és Gregora Zsolt munkáinak csoportos bemutatója, 2006. április 1.
Magyar játékbaba-kiállítás, 2006. augusztus 5.
„A szabadság szelleme”, kiállítás az 1956-os magyar forradalom 50. évfordulóján, 2006. október 7.

2007

Domján, a színes fametszet-nyomatok mestere. Emléktárlat a művész születése 100. évfordulóján, 2007. április 14.
A Magyar népi művészet formateremtő ereje. Czompó Andor népviseleti gyűjteménye, 2007. szeptember 15.

2008

75 éve tartották Gödöllőn a 4. Cserkész Világtalálkozót, emlékkiállítás – párhuzamosan: Magyar postabélyegek: 140 év kalandozás a magyar múltban és művészetben, 2008 március 1.
A magyar operett világa és ünnepelt komponistái, 2008 július 19.
A magyar vidék művészi látványvilága: az olajfestmények vidéki magyar életképei, 2008. december 6.

2009

A népművészet hatása a magyar iparművészeti textilmunkákra – párhuzamosan: A Buckeye Road, Cleveland hajdani magyar negyede, 2009. július 7.

2010

A magyar komolyzene ünnepelt komponistái, 2010. február 20.
Képek, szobrok kölcsönhatása – Hollósy György szobrászművész munkái, 2010. június 19.

Egy negyed századra visszatekintve. A Clevelandi Magyar Történelmi Társulat 25 éve, 2010. október 9.

2011

Víziók Magyarországról – magyar fotográfusok: Búza, Gaddi és Spinder szemével, 2011. április 21.

A 200 éve született Liszt Ferenc élete és munkássága, 2011. szeptember 10.

2012

The Sebo Collection

Cherished possessions collected over a life-time
including paintings by Neogrady and Karpathy, porcelain by Herend and Zsolnay, works in metals, folk art objects, and hand-made embroidery, lace and textiles

Saturday March 11, 2017

"Appraising Your Treasured Collections"
Lecture at 2 pm
by Deba Gray of Gray's Auctioneers

*Whether you collect them or inherit them,
how do you put a price on your cherished possessions?
Come and find out as Deba Gray will use items from the exhibit
to demonstrate the appraisal process.*

• Exhibit Opening Reception following the lecture •
Lecture Fee \$10/adult, \$5/student • \$5 Parking in the Galleria garage

Cleveland Hungarian Museum
in The Galleria, 1301 East 9th St., Cleveland, OH
• www.clevelandhungarianmuseum.org

Műtárgy-adományok a Múzeum elmúlt öt évéből – bemutató, 2012 február 27.

„Négyen 30 alatt”. Fiatal magyar amerikai művészek: Lázár K., Nádas J., Tábor P. és Walter K. csoportos tárlata. Kurátor: George Kozmon, 2012. március 31.

A Múzeum műtárgy-adományai II. – bemutató, 2012. augusztus 26.

2013

Magyar kultúrkeretek – 75 éves jubileumi ünnep, 2013. március 24.

Magyar dalszerzők a Broadwaytől Hollywoodig, 2013. július 26.

2014–2015

2014-ben és 2015 elején a Múzeum átépítése, a galéria bővítése miatt zárva volt.

2015

A hidegháborús korszak vége. A kommunizmus bukása Magyarországon és Kelet-Európában – Megemlékezés a negyedszázad előtti kelet-európai rendszerváltásokra

és a 70 éve véget ért 2. világháborúra, 2015. április 11.

2016

Kozmon: „Primal Topography”. A digitális alkalmazás új távlatai a művész munkáiban és előadásaiban, 2016. január 23.

Magyarország-képek – ökológiai, építészeti, kulturális és történelmi nézőpontból – Képek, feliratok és video-prezentációk. John Parkerson, Magyarország tiszteletbeli konzulja bemutatkozó előadása: „A csodák és meglepetések hazája”, 2016. július 9.

„A szabadság szelleme”, megemlékezés az 1956-os magyar forradalom 60. évfordulóján, 2016. október 7. Lauer Edith ünnepi megnyitó előadása 1956 eseményeiről és utóhatásáról, 2016. október 23.

2017

A Sebő-gyűjtemény – festmények, porcelán- és fémmunkák, népművészeti tárgyak és textilek. Bemutató Stephen és Eva Sebő a Múzeumnak az elmúlt öt évben adományozott műtárgyaiból, 2017. március 11.

„Több mint képzeled – Fedezd fel Magyarországot!” Multimédiás tárlatvezetés az ország egyedülálló értékeit bemutatva: Budapest gazdag építészeti örökségétől a festői tájakon megbúvó falvakig, a lélegzetelállító hegyvidékektől, barlangoktól és nemzeti parkoktól a környezetvédelem nemzetközileg védett értékeiig, a széles rónától a Balatonig. Mindez a várak, borpincék, termálfürdők és akvaparkok sokaságával gondtalan kikapcsolódást és izgalmas kihívást egyaránt tartogat a látogatóknak. 2017. július 22.

Magyar művészek alkotásai a 19. század végéről és a 20. elejéről – a Zoltán-Hegedűs családi gyűjtemény: Zoltán Sándor és Piroska neves magyar mesterek válogatott műveit felvonultató bemutatója, Csillag, Feszty, Edvi-Illés, Iványi-Grünwald, Kárpáthy, Neogrady, Olgyay és mások festményeivel, 2017. október 28.

2018

Tudósok, matematikusok, üzletemberek: 49 jeles magyar amerikai személyiség életrajza és munkássága. Egyéniségüket, eredményeiket érintő-képernyős, tabletes kiállítás mutatta be. 2018. május 19.

2019

„Több mint képzeled – Fedezd fel Magyarországot!” Multimédiás tárlatvezetés az ország egyedülálló értékeit, nevezetességeit és számos helyszínét bemutatva, 2019. június 11.

A népművészettől a képzőművészetig – Válogatás a Múzeum támogatóinak adományaiból: hímzések, népviseletek, bőrdíszművek, kerámiák, porcelánok, rézkarcok, fametszetek, festmények, többek között a gazdag Kristóffy-hagyatékból, 2019. november 9.

2020

A trianoni béke szerepe Magyarország több mint ezeréves történetében. Virtuális video-tárlat a YouTube-on az ország múltját a honfoglalástól napjainkig bemutatva s a 100 év előtti trianoni békeszerződésre emlékezve, 2020. szeptember 3.

2021

Magyar amerikai üzletemberek pályája, munkássága. Egyéniségüket, eredményeiket virtuális video-tárlat mutatja be a YouTube-on. 2021. március 2.

Retrospektív öndokumentáció: 35 év kiállításai a Clevelandi Magyar Múzeumban. Virtuális video-tárlat a YouTube-on. 2021. április 18.¹¹

Amerikai Magyar Múzeum (AHM), Passaic, New Jersey

Kontakt személyek: Magyar Kálmán alapító igazgató és Kerkeyné Maczky Emese kurátor, a Múzeum honlapjának szerkesztője

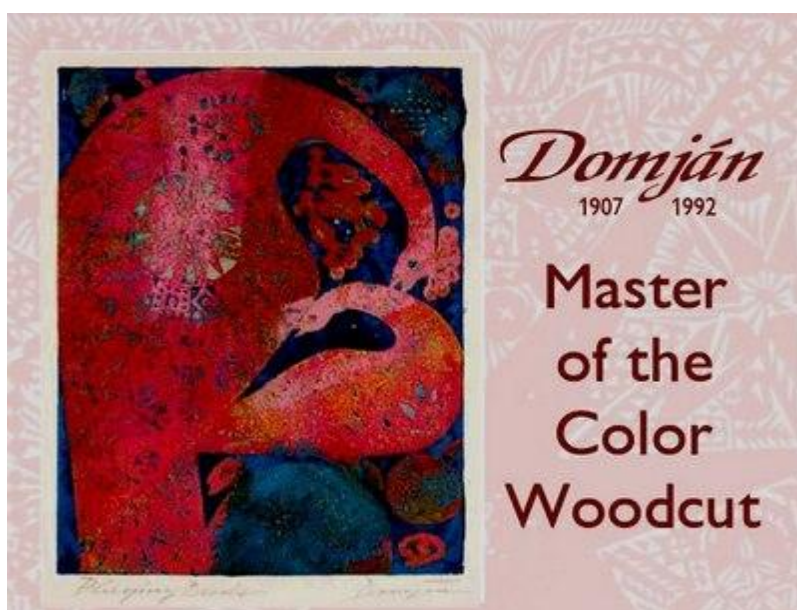
Sajnálatos, hogy mára akad olyan keleti parti, sok éven át népszerű magyar kiállítóhely és gyűjtemény is, amelyről mementóként már csak az internetre feltöltött korábbi ismertetői és fényképfelvételei tudósítanak. Ilyen a passaici Amerikai Magyar Múzeum (AHM), amely 1981-ben nyílt meg a mára közel 120 éves helyi Szent István Magyar Katolikus Egyházközség egy elhagyott zárdaépületében, majd 1989-től további negyedszázadon át Passaic egykor jelentős számban magyarok lakta negyedének szívében, a Városi Könyvtár patinás Reid Emlékkönyvtára első emeletén (Passaic, 80 Third Street) kapott otthont. Egészen 2014 tavaszáig, amikor a befogadó intézmény, költségvetési forrásmegvonásai miatt, kénytelen volt üzleti alapon bérbe adni az AHM helyszínét, hogy közel százezer dolláros éves veszteségét szanálhassa. Azóta a gyűjtemény jórészt elraktározva vár sorsára – szerencsére még egyben.

A passaici Amerikai Magyar Múzeumot New Jersey Állam hajdan egyik legnépesebb magyar közösségének tagjai alapították Magyar Kálmán igazgatóval az élen, a helyi magyar iskola, magyar egyházak és szervezetek lelkes támogatásával. Gyűjteménye, hasonlóan a többi tengerentúli magyar kollekciókhoz, egyszerre volt összmagyar nemzeti érdekű és markánsan helytörténeti, a diaszpóra-közösség múltját

ápolni, néprajzi és kulturális értékeit megőrizni hivatott önreprezentációs emléktárhely, amely az évtizedek során adományokból és hagyatéki magángyűjteményekből állt össze. A Múzeum persze nemcsak kiállítóhelyül szolgált, hanem vállalt célkitűzése szerint sokfunkciós rendezvényközpontként és találkozóhelyként is a környékbeli magyar családok számára, több száz tárlatával, koncertjével, előadásával, évfordulós megemlékezésével és kiadványaival, sokféle családi, iskolai és egyházi rendezvényével.

Hogy mi lett az egykor nagy hírű, sokak által látogatott passaicai gyűjtemény a múzeum bezárása óta? Jobb híján egy bérelt raktárban, a szomszédos Sommersetben vár sorsa jobbra fordulására ma is. Az alapító kurátor: Kerkayné Maczky Emese 2021 áprilisában a szerzőnek ezt írta:

„A passaicai Amerikai Magyar Múzeum anyaga 2014 márciusa óta raktárban van. Eddig NEM osztottuk szét az anyagot. Azt szeretnénk, hogy ez haza kerüljön Magyarországra és egyben maradjon, mint egy itteni, amerikai magyar gyűjtemény. Eddig nem találtunk sem megfelelő helyet, sem megfelelő társaságot, amely befogadná és kezelné. – Egy-két darab, ami kimondottan a helyi egyházközséghez kötődik, a passaicai Szent István Magyar templomhoz került. Szintén átadtam Szabó Imre cserkészemlékeit (az 1933-as gödöllői táborral kapcsolatos két oklevelet és néhány kisebb csapatzászlót) Szabó Imre hajdani, ma újra működő cserkészcsapatának Kispesten. Ezekről és az átadásukról is vannak fényképeink.

Mikor összepakoltuk az anyagot, mindent lefényképeztünk. Készült legalább 2000 fénykép. Ez mind megvan itt nálunk. Szemelvényt máradtunk tovább belőle. A múzeum honlapján csak néhány kép van, melyeket a megfelelő írások mellé csatoltam.

Ez múzeumunk jelenlegi helyzete.”

Magyar Kálmán, az AHM alapító igazgatója egy 2021. áprilisi levelében a további terveket s a jelenleg is működő programokat az alábbi négy pontba foglalta:

„1) A passaicai múzeum anyagát, ami talán egy magyar diaszpóra-múzeum alapja lehet, Magyarországra szeretnénk elhozni.

2) Domján József amerikai magyar képzőművész életművét továbbra is gondozzuk, szellemiségét szeretnénk visszahozni Magyarországra. Ő kezdettől alapító támogatónk volt, eddig már több mint 50 kiállítást szerveztünk műveiből és Budapesten egy galériát is fenntartunk.¹²

3) Vásároltunk egy régi házat a kalotaszegi Inaktelkén, ahol ugyanazt a kulturális nemzetmentő munkát szeretnénk elkezdni, amit Passaicban is végeztünk, azaz közösségi házat, könyvtárat és programszervező központot szeretnénk alapítani.

4) Emellett továbbra is fenn kívánjuk tartani virtuális múzeumunkat az interneten, ami egyben a gyűjteményünk továbbélésének záloga is.”

A passaicai Magyar Múzeum kiállításai, rendezvényei és kiadványai, 1991–2011

(Kerkayné Maczky Emese kurátor összeállítása nyomán)

1991

Érdy Miklós dr.: Hun üstök és aranyak Ordostól a Kárpát-medencéig (vetített képes előadás);

Gráfik Imre dr.: Plohn József képei a magyar alföldi népeletről (fotókiállítás a múlt századfordulón készült képekből);

Egy kalotaszegi magyar leány hozománya (kiállítás régi erdélyi hímzésekből, Kerkayné Maczky Emese gyűjteménye);

Mézesbáb – Honey Cake (mini mézeskalács-bemutató).

1992

Magyar népi hímzések – Hungarian Embroidery;

Kormanné Kokron Zsuzsanna népművész kiállítása (kerámiák, húsvéti tojások);

Fery Antal szerencsi fametsző művész tárlata (kisgrafika és ex librisek);

Wachtler June magyar származású hárfaművész koncertje;

A magyar táj varázsa: Vaskó László amerikai magyar diák festmény-bemutatója.

1993

Pándi György faragó mester kiállítása;

Érdy Miklós dr.: A transzszibériai expresszen Pekingtől Budapestig a legősibb hun bronzüstök előfordulásának útján (Vetített képes előadás);

Salánki Hédi csembalóművész előadóestje (koncert);

Kerkay Béla: A titokzatos fény (fekete-fehér fényképkiállítás);

Fejfák – kopjafák – gombosfák (Jakab Ferenc előadása, képekkel illusztrálva).

1994

Domján József, a fametszés mestere (emlékkiállítás a művész fekete-fehér és színes fametszeteiből);

Ft. Mustos István: Sík Sándor pap, költő emlékezete, halálának 30. évfordulóján (előadás);

Temesváryné Keresztes Magda népi iparművész (Cleveland) kiállítása;

Felsővályi Ákos: Románkori építészet Magyarországon (vetített képes előadás);

Family Album, A Photographic Journey from Gyöngyös to Cleveland, Photos by László Ivanich;

Gyirászi Mihály festőművész kiállítása;

Magyar Kálmán & Judit: Magyar néptánc hagyomány Magyarországon és Amerikában (előadás és táncbemutató).

1995

Kerkay Hajnalka „Oh természet, oh dicső természet” (Emlékkiállítás Kerkay Hajnalka fényképeiből);

Húsvéti hímestojás-kiállítás számos mintarajzzal (Egyidejűleg megjelent Kerkayné Maczky Emese: Hungarian Decorated Eggs című, amerikai közönségnek szánt 48 oldalas angol nyelvű kiadványa 400 mintarajzzal);

Petry Béla kiállítása mintegy 250 ex librisszel és grafikával;

Trianoni emlékkiállítás a békeokmány aláírásának 75. évfordulóján, több mint 20 tablóval. A megnyitón elhangzott Újvári Miklós előadása, apja, Ferenc írásával. (A kiállítás később számos más helyre is eljutott, s ettől fogva minden évben a passaicai megemlékezések fontos kelléke lett.);

Hungarian Reformed Church Passaic, NJ 1895–1995 (Ünnepi emlékkiállítás a Passaicai Magyar Református egyházközség megalakulásának 100 éves jubileumán);

Kerkayné Maczky Emese: Karácsonyi ünnepkör (90 oldalas füzet, amely csak online formában, a Múzeum honlapján olvasható);

Géczy Károly, dr.: In Memoriam Bartók Béla (előadás);

Charles Phipps: Szalay Lajos. (A művész vejének előadása és kiállítás a grafikusművész hátrahagyott munkáiból és más magángyűjtemények anyagából – A magyar szöveget Kerkayné Maczky Emese állította össze.)

1996

Kosztolányi Dezső, 1885–1936 (Fáy István, dr. írása, Ft. Mustos István előadása);

Felsővályi Ákos szerk., Plugor Sándor Graphic Artist (grafikai kiállítás + mappákban további képek, melyeket a művészek eladásra kínáltak a közönségnek);

Zagyva Natália: Elfeledett magyarok – a moldvai csángók (kiállítás és előadás, zenei és táncbemutatóval);

Magyar tájegységek hímzései (kiállítás 28 keretezett képpel és térképpel);

Magyarország története dióhéjban – A Brief History of Hungary (kiállítás nagyméretű tablókkal, angolul, magyarul Winnipegben és Passaicban, majd sok helyen másutt is Észak-Amerikában a Honfoglalás 1100. évfordulóját ünnepelve);

Érdy Miklós dr.: Mi történt a Vereckei-hágón emelt magyar emlékművekkel? (vetített képes előadás);

Hungarian Lace (Csipke-kiállítás a New Jersey-ben élő, már nagybeteg Kristó Nagy Katalin csipketervező tiszteletére);

Feszty Árpád: A magyarok bejövetele – The Arrival of the Hungarians (A kiállítás anyaga egy, még abban az évben a Feszty-körképről megjelent nagyméretű színes naptár volt, melynek lapjait egy e célra készített állványon egymáshoz illesztették, kisebb méretben így reprodukálva az eredeti képet. A tárlaton ezenkívül egy 1895-ben kiadott metszet is látható volt. A kiállítást több helyen is bemutatták.)

1997

Kerkayné Maczky Emese szerk., YHA Young Hungarian Artists from our community (12 helybeli fiatal magyar művész csoportos tárlata);

Andruskó Károly metszetei (ex libris kiállítás);

Kása Béla fotográfus fényképeinek kiállítása.

1998

Maczky László: Mit kíván a magyar nemzet? 1848–1998 (Ünnepi emlékkiállítás a 150. évfordulón – Tablóit később másutt is sokféle bemutatták, különféle magyar ünnepélyeken);

Észak-Erdély 1940–1942. Kiállítás nagyított eredeti fotókkal Dr. Labancz Gyuláné Gál Ibolyka fényképalbumaiból. (Archív köszöntők, beszédek: magyar honvédek bevonulása Csíkszeredára, az 1000 székely leány napja és a 18 éves Gál Ibolyka katonabúcsúztatója, 1942-ben.);

Sáray Júlia: Boldog Apor Vilmos báró vértanú – In Memoriam Lőrinc Orosz, Blessed Vilmos Apor, ford.: Sándor István (A család Rómában részt vett a boldoggá avatáson, erről szolt a beszámoló.);

Kerkayné Maczky Emese: Traditional Hungarian Attire (nemzeti és népviseleti kiállítás, a hagyományos magyar viseletek bemutatója. Később a múzeum több hasonló bemutatót is tartott még.);

Györgyey Mari festőművész kiállítása.

1999

Fornwald László zeneszerző és zongoraművész estje (koncert és beszélgetés); Trianon 1920 (kiállítás, melyet a Múzeum megemlékezéseivel minden június 4-én megismételt.);

Kiállítás Doby Jenő festőművész (1834–1907) hagyatékából (A művész unokája, Benkovichné Doby Klára számos rajtot és festményt ajándékozott a passaici Múzeumnak; ezekből mutattak be egy válogatást.)

2000

Bartkó Júlia: In Memoriam Kodály Zoltán (előadás és fényképkiállítás a zeneszerző életéről, munkásságáról);

A magyar hímestojás (bemutató a korábbi angol nyelvű kiadvány magyar változata, Kerkayné Maczky Emese kísérelő szövegeivel);

Kosbor István: Metalmorphosis (fényképkiállítás);

Magyar Cserkészlet – Hungarian Scouting (előadás és kiállítás a magyar cserkészmozgalom indulásának 90. évfordulóján);

Székely Mendel Melinda színésznő, költő, szobrász (kiállítás és előadói est);

Téglás Csaba, Budapest Exit ('56-os témájú előadás és könyvbemutató).

2001

Halasi csipke – Kerkay Emese: Kiskunhalas aranya (hagyományismertető) – Dr. Horváth István, Halas Lace: The Gold of Kiskunhalas (előadás és kiállítás az előadó csipke-gyűjteményéből);

A 2001. június 4-i Trianon-kiállításon hangzott el a 16 éves diák, Sziráki Dorottya dolgozata. Ezt a Múzeum külön is kinyomtatta, s a kiállítással együtt sok helyre eljuttatta;

Dr. Krukones James, The Double Life of Miklós Rózsa (Előadás. Az előadó behatóan kutatta Rózsa Miklós amerikai magyar zeneszerző életútját. Magyar szöveg: Kerkayné Maczky Emese, az előadó írása nyomán);

1956-os ünnepi megemlékezés a helyi magyar szervezetek részvételével, ifj. Magyar Kálmán emlékbeszédével és Sziráki Dorottya amerikai diáklány „Gondolataim” c. írásával.

2002

Kerkayné Maczky Emese: Magyar népi hangszerek – Folk Instruments (Előadás, kiállítás és hangszerbemutató. A résztvevő gyerekek ifj. Magyar Kálmán vezetésével a hangszereket maguk is kipróbálhatták.);

1000 éves történelmünk versekben – rendhagyó történelemóra („A Vers Hangja”, New Brunswick-i irodalmi kör előadása Harkó Gyöngyvér vezetésével).

2003

Judith Hiemer Van Wie: Stained Glass Windows of St. Stephen's Church (A Hiemer Studio 1945-ben készítette el a passaici Szent István templom színes üvegablakait; az előadó az eredeti tervrajzok segítségével a templomban magyarázta el, miként.) Ft. Mustos István SchP. Elmélkedések címmel szintén az ablakok apropóján fejtette ki gondolatait, melyeket a Szent István templom 100 éves jubileumára a Múzeum külön is megjelentetett.);

Kerkayné Emese, Kalotaszeg népművészete (kiállítás: hímzések, faragások, kerámiák a Múzeum és magánszemélyek gyűjteményéből);

Lant és Toll. In memoriam Kerkay Hajnalka (verses zenés műsor a Szent István Egyházközség „Lant és Toll” hagyományörző csoportjának előadásában);

Bikkál Gyula: A szabadságot választottam (Bikkál Gyula előadása 1956-os menekülésére emlékezve. Egykor viselt ruháját, bőrkabátját a múzeumnak adományozta.);

Rózsahegyi Marika: Rózsahegyi Kálmán színművész, a Nemzeti Színház örökös tagja (Nagyapjára emlékezik Abóczkyné Rózsahegyi Marika színésznő);

Sztanó Hédi: Élő néprajz a kamera szemével – Documenting Folklore (vetítéses előadás).

2004

Hajnal Rudolf ötvösművész „History of Amerika” sorozata (Kiállítás. Utóbb a Múzeum több darabot kapott a művésztől, illetve rajta keresztül másoktól is.);

Némethy Kesserű Judit: Argentínában éltem (előadás és könyvbemutató, egyben a szerző doktori munkájának tárgya);

Magyar Kálmán & Judith, Hungarian Folkdance in the USA (előadás és népitánc-bemutató);

Kerkyne Maczky Emese szerk., 1956 humora (Városi folklórgyűjtemény, ami sokszorosítva egy 1956-os emlékkiállításon került kiosztásra. A honlapon is olvasható: <https://magyarmuzeum.org/tortenelem/1956-hu/1956-humora/1956-humora/>).

2005

Dr. Susanna Lippóczy Rich: Dr. Lippóczy Miklós 1913–2004 (emlékezés a Múzeum nagy támogatójára, leánya, Zsuzsa előadásában);

1920. Trianoni béketárgyalások. Mi történt a kulisszák mögött? – Major Márta világhálós közlése nyomán (a 85. évforduló és a Trianon-kiállítás kapcsán kiadott írás);

New Jersey Festival of Hungarian Culture 2005 – Lambert Castle Museum. (nagyszabású kiállítás az amerikai „Historical Society” múzeumában Patersonban. A program számos kulturális és történeti előadást, hangversenyt és filmvetítést kínált.);

Magyar Judith: Hungarian Immigration into Passaic (a kiállításhoz kötődő ismertető a passaicai magyar közösség múltjáról).

2006

Kerkayné Maczky Emese szerk., 1956. november 4. után – After November 4 (A Múzeumnak az 50. évfordulóra készült 68 oldalas füzet. 2006. november 4-én emlékeiket felidéztek egy nyilvános beszélgetésen a még köztünk élő 56-osok.);

A forradalom 50. évfordulóján a Múzeum további akciói és rendezvényei:
DVD-kiadás: „Time Capsule Revolt in Hungary” – Documentary Films;

Hegedűs Endre zongoraművész koncertje a Lambert Castle Museumban (2006. január 13.);

Lipták Béla szabadságharcos előadása (2006. február 19.);

Szokolay Balázs zongoraművész 3 szóló koncertje (2006. április 7–9.);

A november 4-i műsort a résztvevők szentmisével kezdték a helyi Szt. István templomban.

„Arccal a földnek” emlékműsor, a Lant és Toll Irodalmi Csoport előadása (2006. november 4.) (Az október 23-ai véres budapesti incidensek fotói, melyekből utóbb külön tablókiállítást is rendeztek, már ekkor, 12 nappal a történetek után eljutottak Passaicba a november 4-i megemlékezések résztvevőihöz.);

„Hősök közöttünk” – a fentebb leírt csoportos emlékidézés (2006. november 4.);

„Carpathian symphony” zenés '56-os emlékműsor. Résztvevői: a Kárpátia együttes Magyarországról, a Csürdöngölő néptáncgyűttes és az Életfa népi zenekar.

2007

Kerkayné Maczky Emese: Ismét véres a pesti utca? 2006. október 23. (2006-ban az 50. évforduló véres incidenseiről – 6 tablón budapesti helyszíni felvételek, 12 nappal a történetek után kiállítva.)

2008

Dr. Szabó Lilla: A festőművész báró Mednyánszky László (előadás és kiállítás magángyűjteményből).

2009

Magyar népi hímzés (kiállítás a Múzeum saját gyűjteményéből);

Szent Korona – Hungarian Holy Crown (kiállítás, tablóin fényképek a Szent Koronáról és a magyar rotundákról);

Széchenyi Kinga: Megbélyegzettek – a kitelepítések tragédiája (előadás a garfieldi Cserkészházban, a Múzeum rendezésében);

Havas Judit: „Fölnevelő Édesanyám” (irodalmi előadás);

Kállay Ágnes csellókoncertje.

2010

Kállay Ágnes cselló- és Ron Levy zongoraművész előadóestje (hangverseny a Lambert Castle Múzeumban, a termet bérlő Magyar Múzeum rendezésében).

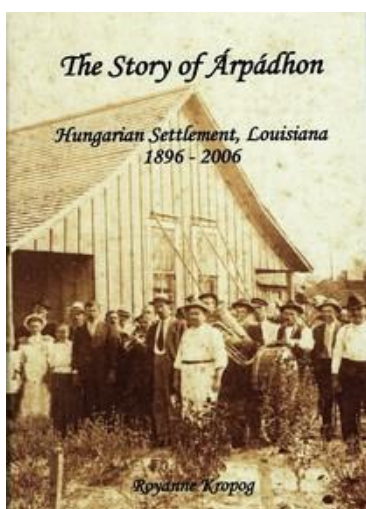
2011

„Talent among us” – Judit Leberg-Shapiro, ungvári származású festő, zenész és tanár festményeinek bemutatója és zongoraestje.

A fentiekén kívül számos olyan kiállítás, előadás volt, melyekről nem készültek ismertető írások. A Múzeum jó néhány kiállítást, előadást, bemutatót, filmvetítést szervezett templomokban, könyvtárakban és klubokban, rendezvényeken, nemzeti ünnepeken és utcai fesztiválokon is. Továbbá többszöri használatra vagy vándorkiállítások céljára nagyméretű tablók is készültek: 1000 éves történelmünk, körtemplomok, Szent Korona, hon-visszafoglaláskori mellkeresztek, 1848–49, Trianon, 1956, Kiskunmajsa 1956-os múzeuma, 2006. október, Passaic magyar alapítású templomai stb.

„Árpádhon” Magyar Helytörténeti Múzeum, Albany, Louisiana

Royanne Kropog kurátor és múzeumfenntartó közlései

Mint ismeretes, a legéletképebb tengerentúli magyar agrárkolóniát a Louisiana állam Livingston megyéjében, Albany térségében fakitermelő és földieper-

termesztő magyar családok alapították 1896-ban a Millennium évében „Árpádhon” néven. Fénykorában, a két világháború között, e településhálózat már jó kétezer lelket számlált, két saját építésű templommal, közösségi házzal és iskolával. Ez utóbbi a községi tanács tulajdonaként 1927-től 1944-ig elemi iskolaként szolgált, majd pár évtizedre idősotthon lett, hogy az ezredforduló után helyi önkéntesek sok éves munkájával felújítva 2017 őszétől „Árpádhon” helytörténeti múzeumának adjon otthont.

Árpádhon Magyar Település Történelmi Társasága (HSHS) még 2003-ban határozta el, hogy az egykori magyar iskola történelmi épületét múzeummá alakítja. A leromlott állagú faépületet műemlékké nyilvánították, majd Louisiana Állam támogatásával s a helybeliek magánszorgalmából megkezdték renoválását és a múzeum berendezéseinek összeállítását. Az ötödik generációs magyar kolónia munkáját a súlyos károkat okozó Katrina hurrikán, majd a 2016-os árvíz két ízben is jelentősen akadályozta. Végül 14 év kitartó munkájával elkészült az Árpádhoni Magyar Iskolamúzeum s azt 2017. szeptember 27-én ünnepélyesen megnyitották. Az épületfelújítás és a gyűjtemény létrehozása a helyi Hungarian Settlement Historical Society és kiváltképpen a már 80-as éveiben járó Kropog-házaspár, Royanne és Alex érdeme, akik kurátorként és gyűjteménygazdaként máig fenntartják e nem túl nagy, ám sok régi és ritka relikviát felvonultató, főként néprajzi és helytörténeti érdekű amerikai magyar múzeumot. Az állandó kiállítás az iskola termeiben tematikus blokkokban tárja a látogató elé az egykor népes telepes családok mindennapos küzdelmét és ünnepnapjait, a szüreti bálók viseleti és táncrendjét, népi hangszereit, az iskolai és egyházi élet sajátos belvilágát és tárgyi tartozékait. Egyben térképek, plakátok, zászlók és archív újságkivágatok révén felvillantják a távoli szülőhaza egy-egy későbbi sorsfordulóját is (Trianon, 1956) vagy épp a diaszpórában a kétnyelvűség és az asszimiláció tetten érhető stációit (névcsere, vegyes házasság, angol nyelvű tankönyvek és helyi magyar nyelvtanfolyamok.) Minderről a múzeum kurátora: Royanne Kropog – korábban középiskolai matematikatanár – eredeti és adatgazdag kismonográfiát is publikált „The Story of Árpádhon: Hungarian Settlement, Louisiana, 1896–2006” címmel.

Ugyanő 2021 elején kérésemre egy részletes angol nyelvű inventáriumot is készített, melyet kissé tömörítve alább magyar fordításban közlök.

A gyűjtemény tartalma

1. Kéziratok

Bevándorlástörténetek: önéletrajzi és személyes feljegyzések arról, hogy az árpádhoni magyarok miért és hogyan érkeztek több hullámban Amerikába. – 16 kézirat: 1885 (1), 1900 (3), 1956 (12). E kézirat-csomóból talán a tucatnyi '56-os magyar menekült adalékai a legérdekesebbek, akik hosszabb-rövidebb időre az egykori Árpádhonban találtak menedékre.

Imént hivatkozott könyvéhez Royanne Kropog 2005-ben több mint 40 háttérinterjút készített árpádhoni adatközlőivel. Ezek DVD-n tárolt hanganyaga azonban idővel tönkrement, és mivel lejegyzett szövegváltozatuk nem volt, így csak az interjúkészítő kéziratos jegyzetei maradtak fenn, adatközlőinek fekete-fehér portréfotóival.

Családtörténeti gyűjtemény (72 dosszié). Árpádhoni magyar családtörténetek, névlisták, születési és halálozási adatok, a továbbköltöző magyar családok lakhelyei Louisiana Államban – érdekes forrásegyüttes.

Hivatalos személyi és családi dokumentumok (33 lap). Bevándorlási és állampolgársági iratok (15), hajózási okmányok (3), házassági anyakönyvi kivonatok (5), egyházi tanúsítványok: keresztelő, házasság, etc. (7), sorozási okmány (1), doktori diploma (3).

2. Könyvek

Régi és új történelmi kötetek, életrajzok, memoárok, versek, regények, szakácskönyvek magyarul és angolul. (Összesen 125 kötet.)

3. Állampolgársági kérvények egy nagy fehér könyvben, 1900–1930 (hiteles másolatok a livingstoni közigazgatási bíróság által iktatott beadványokról).

4. Fényképek

Mintegy 100 archív fotó, 1915-től 2020-ig, jórészt amatőr felvételek: régi családi tablók és portrék (többségük fekete-fehér, néhány színes), kenyérsütés kemencében, iskolai tablók: tanárok, diákok (fekete-fehér), egyházi, gyülekezeti alkalmak csoportképei (fekete-fehér)

5. További fotók és újságkivágatok

Árpádhon alapítói 1896; fakitermelés a Brakenridge üzemben 1896–1916; bevándorlás 1900–1930; Magyar Presbiteriánus Templom Albany 1900–1940; Szent Margit Templom 1900–1940; idősök otthona 1945–1975; magyar üzletek és vállalkozások 1940–1950; kenyérsütés kemencében 1930–1940; idénymunkák az eperültetvényen 1950–1960; a Life Magazin 1956-os képes riportja; magyar szüreti bálók 1950–2004; kétnyelvű iskolai program 1977–1985; bortermelés 1990, Heritage Day 1992–2018, magyar nyelvtanfolyamok 2000, díszítőhímzések 1990–2000, A Múzeum felújítási munkái 2000–2010, Kanyó Lajos filmszínháza 1930, Bartus Sándor tiszteletes 1930, Magyarországról küldött képeslapok.

6. Videók

2014-ben felvett 8 részes professzionális videósorozat a Magyar Presbiteriánus Gyülekezetéről (12'), a Szent Margit Egyházközségről (18'), a magyar szüreti bálók hagyományáról (2×28'), a hajdani Árpádhonról (20' interjú Royanne Kropoggal), az első magyar telepesekről (10'), a Múzeum létrejöttéről (23'), két magyar hímző asszonyról (Ruby Petho + Irene DeMars 6'+3')

2012 őszén felvett 6 részes videósorozat a Hungarian Settlement Cultural Society által rendezett Árpádhoni Szüreti Bálról (A Livingstoni Önkormányzat Turizmusfejlesztő Bizottsága támogatásával)

7. Térképek

A történeti Magyarország asztali térképe teljes helységnévtárral, két falitérkép: Magyarország Trianon előtt és után, továbbá a mai Magyarország és Európa falitérképe

8. Kiállított tárgyak tematikus rendben, tárlókban és a falakon:

- kéziszerszámok, munkaeszközök: kaszák, fűrészek, fakalapácsok, eperszedő karos kosarak, rekeszek, hátitartályos légpumpás permetező, etc.;
- népi hangszerek: Joe Kiss hegedűje, 1 klarinét, 2 citera, 2 cimbalom, az árpádhoni magyar szüreti bál kottakönyve + hanglemezek Magyarországról;
- szüreti bálók ünnepi férfi, női és gyermekruhái, női polgári viselet a múlt századelőn, a magyar presbiteriánus lelkész palástja, a katolikus pap miseruhája (1900-as évek), a magyar templomok liturgikus tartozékai: régi bibliák, zsoltáros- és imakönyvek, rózsafüzérek, etc.;
- magyaros konyhaberendezés, edények, sütőformák, disznótoros kellékek;
- magyaros kézimunkák, hímzések (60 db, jórészt kalocsai);
- Herendi, Zsolnay és Hollóházi porcelánkészletek vitrinben;
- játékbabák minden méretben, anyagban és kivitelben;
- hortobágyi poszter csikósokkal, előtte bogrács, karikás ostor, kulacsok kis, közepes és nagy méretben;
- faragott kelengyés láda, régi iskolapad felhajtható írólappal, két magyar zászló: az egyik címer-pajzsos 1947-ből, a másik koronás ('56-os lyukas zászló nincs!), „Házi áldás” angol fordításban is és kiemelt helyen az amerikai magyarok sorstársa és világi „védőszentje”: a száműzött Kossuth portréja.

Örly Múzeum a Magyar Kultúráért, Berkeley, Kalifornia

Kontakt: Szabó Éva kurátor és programszervező

Eredeti új szint hozott a tengerentúli magyar múzeumok kínálatába az a legújabb ígéretes kezdeményezés, melynek eredményeként 2019 őszén a San Francisco-i öbölben családi alapítású, új magyar kiállítóhely és kulturális rendezvényközpont nyílt meg egy kaliforniai magyar testvérpár: Örly Ilona és Elvira jóvoltából, akik szüleik házat és annak műtárgy-gyűjteményét múzeummá alakították át. Az „Orly Museum of Hungarian Culture” (OMHC) otthona egy kétszintes, impozáns villa, tágas délszaki díszkerttel, Berkeleyben található, közel a Kaliforniai Egyetem kampuszához, (1720 Arch Street, Berkeley, CA 94709), s az lassan két éve nem más, mint a 70-es éveikben járó, harmadik generációs alapítók többszörösen – már elődeik által is – továbbadott szellemi, tárgyi öröksége.

Nagyszüleik még a múlt századelőn vándoroltak ki Ungvárról, Szatmárból és Aradról, és 1918 után már nem tértek vissza Romániához és Csehszlovákiához csatolt szülőhelyükre. Utódaik már Kaliforniában születtek, s lettek felnőttként maguk is a San Francisco-i öböl magyar közösségi életének aktív tagjai (református gyülekezet, magyar színjátszó kör és dalárda, Pannónia Atlétikai Klub stb.). A harmadik nemzedék tagjaiban – Ilonában és Elvirában – már szüleikkel közös, meghatározó élményként

maradt meg, hogy a család erejéhez mérten mindig is támogatta az 1945 és 1956 után érkező magyar menekülteket, s utóbb ebben a szellemben nevelték maguk is gyermekeiket és unokáikat, immár a negyedik, ötödik nemzedék tagjait is. A családi minta, az erős magyar kötődés és a diaszpóra-közösségbeli aktív szerepvállalás tehát így vagy úgy a változó világban mindmáig fennmaradt több mint egy évszázadon át.

Erről tanúskodik a kiállított családi gyűjtemény is, amely jórészt festményekből, porcelán dísz tárgyakból és magyar népművészeti darabokból áll, ám akad benne három máig használt százéves cimbalom is. Honlapja tanúsága szerint az Orly Múzeum inkább szalonként és rendezvényközpontként működik, az állandó kiállításon kívül havonta változó programokkal: koncerttel, előadással, filmvetítéssel, könyvbemutatóval, családi és gyermekműsorokkal. Törzsközönsége még most van kialakulóban, miként további profilbővülése is, a tervezett házi könyvtárral, könyvklubbal és gyermek-játszóházzal. Sajátos vonzerőt ad a helynek, hogy az öböl délszaki klímáját kihasználva kora tavasztól késő ősziig a pompás díszkertben bátran lehet szabadtéri rendezvényeket is szervezni – minden hónap második szombat délutánján –, amivel a Múzeum házigazdái is előszeretettel élnek.

Az Orly Múzeum eddigi rendezvényei
(2019. szeptember – 2021. május)

2019. szeptember 15. – Ünnepi múzeumavatás és az állandó kiállítás megnyitója: beszédek, köszöntők, tárlatnézés, élő zenei betétek (hegedű, zongora, ének), kerti party;

2019. november 26. – „A születés jogán”. Életrajzi dokumentumfilm Czene Ferenc pályájáról és az '56-os forradalomról (r.: Varga Árpád Zsolt);

2019. december 14. – „A Charmed Life” Egy Holokauszt-túlélő, amerikai magyar művész: Somogyi Marika önéletrajzi kötetének bemutatója; 2020. január 10. – Molnár Viktor református lelkész, San Francisco és Vicinity Magyar Református Egyházközsége új papjának bemutatkozása;

2020. február 8. – Szombat délutáni koncert az Orly Múzeum százéves cimbalomján;

2020. március 14. – Találkozás az '56-os menekült Maurus Németh bencés szerzetessel, a San Franciscó-i öböl katolikus missziójának papjával;

2020. április 4. – a Shasta Power Trio (hegedű, cimbalom, tangóharmonika) élő folk-jazz koncertje, magyarországi, erdélyi népdal-feldolgozásokkal;

(3 hónap kényszerű szünet a világvárvány miatt)

2020. június 13. – Trianoni megemlékezés és kiállítás, tárlatvezetéssel;

2020. október 3. – Élő zenei koncert a Múzeum kertjében: Roman Ticu (cimbalom) és a Danubius népzenei együttes fellépésével;

2020. október 20. – Magyar menekültek 1956-ban. A budapesti Nyitott Társadalom Archívum (OSA) kiállítása és tablói, válogatás az Egyesült Államok Hadserege hivatásos fotóriportereinek korabeli dokumentum-felvételeiből;

2020. október 25. – „Gloria victis”. Megemlékezés az '56-os forradalom áldozatairól a Múzeum kertjében. Dr. Tóth Gergely (Cleveland University) emlékbeszédével;

(újabb 4 hónap szünet a világvárvány miatt)

2021. március 13. – „Mit akart a magyar nemzet?” Kiállítással egybekötött beszélgetés az 1848. március 15-ei forradalom örökségéről a Múzeum kertjében;

2021. április 3. – Húsvéti tojás-bemutató. Népdalok, játékok, tojásfestés kisgyermekes családoknak a Múzeum kertjében;

2021. április 17. – A Shasta Power Trio élő koncertje;

2021. május 8. – Anyák-napi teadélután élő zongorakísérettel (magyar zeneszerzők művei és magyar népdalfeldolgozások).

Jövőbeni terveikről Szabó Éva, a Múzeum kurátora és programszervezője 2021. április végén így számol be:

„A múzeum magyar kulturális központként kíván működni a jövőben is: zenei rendezvények, ünnepek, évfordulók, filmvetítések és könyvbemutatók helyszíneként. Ezzel egy régi családi hagyományt is újraéleszt, hiszen a vendégszerető ház és parkosított udvara már az 1960-as évektől rendszeres magyar összejövetelek helyszíne volt.

Programjaink között kiemelt helyen említendő a március 15-ei és október 23-ai nemzeti ünnepek. Különleges eseményre várjuk évről-évre vendégeinket az Örlly Múzeum szeptemberi születésnapján is; az idén Szabó Margó születésének 100. évfordulóján emlékkiállítást kívánunk rendezni a művész festményeiből és más műtárgyaiból.

Havonta egyszer – minden hónap második szombatján, délután 2 és 4 óra között – a Múzeum rendezvényei ingyen látogathatók. Ezen kívül a helyi amerikai és magyar közösség komoly- és népzenei igényeinek örömmel eleget téve, továbbra is rendszeres élőzenei koncerteket szervezünk a házban és annak díszkertjében.

Folytatni kívánjuk gyermekeknek szánt múzeumpedagógiai foglalkozásainkat is. A Walnut Creek-i Magyar Iskolával szoros együttműködve a házban jelenleg könyvtár kialakításán dolgozunk, ami egyben múzeumi gyerekfoglalkozásainknak befogadó helye is lesz. (Az alagsori részt e célra átépítjük, külön fürdőszobával és konyhával ellátva.) Múzeumunk könyvtárában az elmúlt másfél évben adományokból közel 1000 kötetre bővült, ennek kétharmadát már leltárba vettük. A gyűjtemény törzsanyagát magyar nyelvű szépirodalom, régi és újabb történeti munkák, szakkönyvek és szépművészeti albumok adják, ezenkívül közel száz angol nyelvű kiadványunk is van a magyar történelem és kultúra tárgyköréből. Célunk, hogy a könyveknek ne csak tárhelyet adjunk, de értő, eleven közeget is hozzá, hiszen ahhoz a nagy múltú hagyományhoz, ahogy a bevándorló vagy itt menedékre talált magyarok mindig is ragaszkodtak a nemzeti és családi örökség minden papírra vetett sorához. A múzeumi könyvtár ennek jegyében nemcsak gyerekfoglalkozásoknak ad majd helyet, hanem idősebb vendégeinknek könyvklubot is kívánunk indítani benne, rendszeres felolvasásokkal és filmvetítésekkel.

Az állandó múzeumi gyűjtemény jó részét a több nemzedék alatt felgyűlt családi örökség teszi ki, amely főként Zsolnay, Herendi és Fischer porcelánokból áll, továbbá régi festményekből. Több mint száz értékes műtárgy sorakozik itt, emellett van három régi cimbalomunk, és idén márciusra egy népművészeti sarkot is berendezünk, melynek szöttek, terítők, népviseleti darabok mellett egy dél-alföldi festett ág is része. 2020 karácsonyán, nagyobb adomány részeként, több eredeti népviseleti tárgyat kaptunk. Ezeket felváltva kívánjuk bemutatni, de terveink között szerepel egy magyar folklór »divatbemutató« is. A családi kéziratok és fotók feltérképezése még várta magára. A gyűjtésnek olykor érzelmi akadályai, hogy féltve őrzött emlékeiket sokan nem kívánják, úgy mond, »a kirakatba kitenni«.

Két év alatt, a világjárvány szigorú óvintézkedései ellenére, úgy véljük, nagy léptekkel haladtunk máris előre. A két alapító nővér, Ilona és Elvira Orly motivációja továbbra is erős; a szülői örökség megosztásával céljuk a magyar múlt és kultúra értékes tradícióinak továbbélteése.”

*

Tengerentúli körképünket hadd zárjuk itt, a Csendes-óceán partján e nemrég megnyílt családi múzeum fényképeivel. Annak biztató példájaként, hogy a jelek szerint ma is van igény, kellő invenció és anyagi forrás újabb tartós közösségi intézmények létrehozására az amerikai magyar diaszpórában.

Jegyzetek

¹Így Amerikában is volt, van több eltűnt vagy alig ismert magyar múzeumi gyűjtemény. Például Ligonierban (Pennsylvania) a református Bethlen Collections Múzeuma, amely többszöri költöztetés, raktározás nyomán szétszóródott, és kézen-közön mára jórészt eltűnt. Matawan városában (New Jersey), a magyar görögkatolikus szerzetesek egykori központjában is sokáig látható volt egy régi pajtában berendezett nagy állandó magyar kiállítás, amit Ft. Skinta István atya alapított és ápolt. Pár éve aztán a magyar bazilita missziót felszámolták, s az idős szerzetesek, akik 60 év alatt egy, a Máriapócsihoz hasonló zárandokhelyet építettek fel saját kezükkel, hazakerültek, ahol azóta legtöbbjük elhunyt. Hogy mi lett a gyűjteményük sorsa, nem tudni. Ezzel szemben a floridai Ormond Beachen, John B. Rockefeller „Casements” néven ismert hajdani nyaralójában, amely ma közösségi házként működik, máig megtekinthető a Hungarian Folk Art Museum autentikus népművészeti kollekciója. E mindössze egyetlen szobányi, kivételesen szép és eredeti, több generációs családi gyűjteményt a díjnyertes hízművész, Margaret Horváth és férje hozta magával és állította ki vagy három évtizede, Washingtonból Floridába költözve.

²The Hungarian legacy in America : the history of the American Hungarian Foundation : the first fifty years, 1955–2005 / ed. by Ilona Kovács [et. al.]. – New Brunswick, NJ : American Hungarian Foundation, p 182. 2007.

³A Bika Julianna által szerkesztett online periodika: a Nyugati Hírlevél, 1999–2021 archívuma: <https://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=14>.

⁴Albók János – John Albok – az 1939-es New York-i Világkiállításról készített helyszíni fotósorozata, sok más képével együtt, a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtárában található.

⁵A Feleky-gyűjteményről és az 1939-es New York-i Világkiállítás elkobzott magyar képzőművészeti anyagáról lásd a washingtoni Kongresszusi Könyvtár nemrég nyugdíjba vonult magyar referense, Kenneth Nyirady online letölthető 99 oldalas dokumentációját „The History of the Feleky Collection” címmel: <https://www.hungarianlibrary.org/about>.

⁶Alexander St.Iványi: The American Hungarian Library and Historical Society, New York, N.Y. Forrás: az Amerikai Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat levéltára.

⁷V.ö. a Kongresszusi Könyvtár 2000 dolláros vételárát azzal, hogy Feleky, mint élete végén felbecsülte, vagy 36.000 régi – jóval többet érő – dollárt költött könyvvásárlásra, s akkor még a magyarországi kiadók, múzeumok és könyvtárak jelentős hozzáadott értékét az Amerikai Magyar Referencia Könyvtár létrehozásához be sem áraztuk. Itt tehát nemhogy a valós érték „töredékéről”, de még a „morzsányi részéről” sem túlzás beszélni.

⁸Idézi mottóként angolul Kenneth Nyirady „The History of the Feleky Collection” c. művének elején.

⁹A Hungarian Archives digitalizált régi fényképei: <https://www.hungarianarchives.org/>.

¹⁰A Clevelandi Magyar Múzeum honlapja: <https://clevelandhungarianmuseum.org/>.

¹¹Celebrating 35 Years of Exhibits: <https://www.youtube.com/watch?v=30yQzrcOmEs/>.

¹²Domján József festő és fametsző művész gyűjteményének honlapja: www.domjanart.hu.